

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Попорыліся ў Студзіводах! 3

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714

509 гадавіна Гарадка 4

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 23 (2665) Год LII

Беласток, 10 чэрвеня 2007 г.

Цана 2,00 зл. (VAT 0%)

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

Трубы і атрамант

У ліпені 1944 года нямецка-савецкі фронт перамясціўся з усходу Беларусі на ўсход Польшчы. Чырвоная Армія імкліва перамяшчалася на захад. Левафлангавыя арміі 1-га Беларускага фронту падышлі на подступы да Варшавы, а правафлангавыя імкнуліся ўварвацца ў міжрэчча Нарвы і Буга і падысці да паўднёвых межаў Усходняй Прусіі. Дзеля засцярогі ад апошняй пагрозы нямецкае камандаванне арганізавала контратаку ў напрамку Чаромхі, наносячы савецкім вайскам сур'ёзны ўрон. Асабліва крывава баі ўспыхнулі на прасторы між Бельскам і Сямятычамі, тут загінулі тысячы байцоў.

На ўсходняй акраіне Мілейчыч памятка таго жудаснага часу — ваенныя могілкі, дзе ў прыблізна шасцідзсяткі брацкіх магілах спачывае каля дзвюх тысяч чырвонаармейцаў. Ідэнтыфікавана нямногіх з іх, недзе каля дзясціны; апошнія — *неизвестные*.

Могілкамі чырвонаармейцаў аякуецца мясцовая гміна. У Гміннай управе ёсць спісак усіх ідэнтыфікаваных пахаваных тут байцоў; такія ж спіскі і на кожнай з брацкіх магіл. Гмінная ўправа ладзіць таксама памінальныя мерапрыемствы ў гадавіну заканчэння другой сусветнай вайны ў Еўропе. Гмінныя ўлады турбуюцца таксама пра парадак і выгляд магіл, праводзяць абнаўленне выветраных чырвоных зорак.

Надзея Краўчык даўно ўжо на пенсіі. Раней працавала яна ў мілейчыцкай Гміннай управе, дзе м.інш. вяла нагляд за ваеннымі могілкамі чырвонаармейцаў. Паінфармавала яна мяне, што ідэнтыфікацыя загінуўшых адбывалася з ходу, у час паховін байцоў, якіх у брацкія магілы звозілі ў вялікіх скрынях мясцовыя жыхары, у ліку якіх быў і ейны бацька.

Пацікавіўся я ў маёй субяседніцы, ці з часу пахавання байцоў уносіліся нейкія карэктуры ў спісак загінулых. Мо савецкія даследчыкі гэтай *великой отечественной*, — думаў я, — якія пралілі мора атраман-

ту і прадулі іерыхонскія трубы, запэўніваючы свет пра *вечную памяць героям Родины*, устанавілі па франтавых дакументах больш дакладна пайменны спісак упакоеных у Мілейчычах многіх *мальчишек* і *няногіх девушек*. Адказ спадарыні Надзеі зажурбаваў мяне: ніхто з савецкага афіцьеў ніколі не пацікавіўся могілкамі сваіх байцоў! Адно толькі сем'і ідэнтыфікаваных тут маладых нябожчыкаў наведвалі іх магілы; на адной з магіл замацаваны барэльефны партрэт байца, прывезены ў Мілейчычы ягонымі роднымі.

Памяць маладых людзей, якіх жыццё завязалася на абшырным Усходзе, а звяршылася ў наваколлі Мілейчыч, ушаноўвае мясцовая грамадскасць. За душы пакойных моляцца на могілках праваслаўны і каталіцкі святары, — паінфармавала мяне спадарыня Краўчык. Яшчэ пры камуне пасярэдзіне магіл з чырвонымі зоркамі быў устаноўлены праваслаўны крыж. Калі я заўважыў, што на могілках спачываюць пакойнікі розных веравызнанняў, мая субяседніца заявіла, што крыж пастаўлены дзеля таго, каб перад ім маліцца; гэта свайго роду алтар.

Сёлета гадавіну перамогі адзначылі ў Мілейчычах у нядзелю, 13 мая. На мясцовыя могілкі прыехалі дэлегацыі ветэранаў вайны з Сямятыч, Кляшчэль, Чаромхі... Цэнтральны помнік акружыў буйны газон кветак ад нашых добрых людзей; гэта ў іх гуманых сэрцах праявілася радзіма адчужаных уладарамі роднай зямлі байцоў.

На мілейчыцкія салдацкія могілкі заглянуў я невпадкова. У апошніх тыднях падняліся страсці наконт ушанавання чырвонаармейскай спадчыны. Асабліва залютавала Масква на перамяшчэнне „бронзавага салдата” ў Эстонію. Улады, якім на працягу дзясцігоддзяў было *наплевать на пушечное мясо*, раптам абудзіліся, калі зніхалі нагоду паказацца ў ролі *защитников Родины*, падняць свой палітычны рэйтынг, паказацца ў арэоле заступнікаў бестурботна растрачаных такі-

мі ж уладамі дзясяткаў мільёнаў сваіх грамадзян.

Нашы варшаўскія ўлады анансуюць ліквідацыю камуністычнай спадчыны, у тым ліку і аб'ектаў савецкага культу. Падпадае пад гэта і памяць пра Чырвоную Армію, аднак гэтага роду люстрацыя на могілкі мае не заглядаць. Калі так сапраўды станецца, мілейчыцкія рытуалы памянне, магчыма, час і новыя пакаленні, якія зоймуцца новымі справамі, а мясцовыя чырвонаармейскія могілкі астануцца падобным успамінам, як „шведскія” могілкі каля Сяміхочаў.

Планаваныя Варшавай меры могуць закрануць назвы чарговых вуліц, так, як гэта ўжо дзеецца ад амаль двух дзясяткаў гадоў. Гэтая справа можа закрануць Орлю, дзе ў маштабе краіны асталася рарэштная вуліца Чырвонай Арміі. Я рэдка гляджу мясцовае тэлебачанне, але нядаўна ўдалося мне ўхапіць перадачу наконт гэтай вуліцы. Апытаныя пажылыя арляне выказваліся за захаванне гэтай назвы, тлумачачы ў тэлекамеру пра вызваленне і пра кошты змены назвы вуліцы. Не было адно прадаволі істотнае наконт захавання тае назвы: у Орлі ўсё захоўваецца культ Масквы, які асабліва рашуча праявіўся ў тамашніх пасляваенных канфесійных падзеях...

З пункту гледжання пажылых арлян Чырвоная Армія з'яўляецца вызваліцелькай, а яе салдаты гэта „свае хлопцы”. Але з высокага палітычнага пункту гледжання Варшавы гэтая ж армія падаецца ў цалкам процістаўным выглядзе, як інструмент закабальвання свабодных людзей пад капрызы маскоўскіх уладароў. Якіх можна абуваць *в сапоги* і кідаць па свеце ў якасці гарматняга мяса, а пасля праліваць за іх кракадзілавы слёзы. Бадай Гебельс голасна заўважыў, што калі хлусню настойліва паўтараць, людзі на канец падумаюць што гэта праўда. Атрамант у Маскве не перасох, і трубы не паржавелі. А нашы людзі добрыя, даверлівыя...

Аляксандр ВЯРБІЦКІ

Усенародная любоў 2

Віктар САЗОНАЎ

Ідучы ў мінулы чацвер на працу я быў прыемна здзіўлены нязвычай, нейкай такой добразычлівай цікавасцю да маёй персаны з боку некалькіх старэнькіх жанчын. Гэтых бабулек візуальна я ведаў даўно. Яны заўсёды сядзелі на лаўцы непдалёку ад майго пешага маршруту з тралейбуса да офіса і стараліся давесці адна другой, якое ў нас у Беларусі добрае, існае на сённяшні дзень кіраўніцтва. Асабліва цудоўны прэзідэнт і, па іх словах, каб яму не перашкаджалі працаваць, то ён ужо даўно ашчаслівіў бы не тое, што Беларусь, але і ўвесь свет. Таму яму ўсенародная любоў і давер ад удзячных суайчыннікаў...

Закончылі вучобу 2

Аляксей МАРОЗ

Пісьмовы матуральны экзамен па беларускай мове, які праходзіў 23 мая, быў амаль завяршальным выпрабаваннем для выпускнікоў Бельскага і Гайнаўскага бэлліцэяў. Вучні трэціх класаў яшчэ ў красавіку атрымалі пасведчанні заканчэння вучобы і развіталіся са сваімі малодшымі сябрамі і настаўнікамі. У пачатку мая прыступілі яны да пісьмовых і вусных матуральных экзаменаў (151 вучань у Бельску і 128 — у Гайнаўцы)...

Св. пам.

АЛЯКСАНДР СІЛЬВАНОВІЧ 8

Янка ЗАПРУДНІК

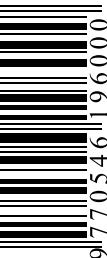
З Беларусі Алекс Сільвановіч выехаў разам з бацькамі ў часе Другой сусветнай вайны ў 1944 годзе. У Амерыку яны прыбылі з Нямецчыны ў 1950 годзе. Тут Алекс скончыў у Саўт-Рыверы, штат Нью-Джэрсі, сярэднюю школу ды атрымаў вышэйшую асвету ў Ратгерскім універсітэце ў галіне хіміі. Працаваў у Тэхналагічнай групе ў штаце Нью-Джэрсі, займаў адказныя становішчы. Калі пачала пашырацца камп'ютэрызацыя, стаў выдатным экспертам па камп'ютэрнай тэхналогіі...

А барана на памяць асталася 11

Грыша МАРОЗ

У Еўрасаюзе апынуўся я не па сваёй волі. Нас, сялян, уцягнуў туды наступачючы час.

Сваю гаспадарку пераняў я ад пакойнага бацькі. Нямнога ён мне перадаў, бо і сам мала што ў гаспадарцы меў, хаця ён працавітым быў і аб усім дбаў пагаспадарску, з галавою. Пачатак ягонага гаспадарання быў вельмі цяжкі і выпай у складаны час, пачатак другой сусветнай вайны. Праўда, і дзяцінства яго невясёлае было. Ён і бежанства спазнаў. А сям'я была немалая. Дзед мой, Мірон, меў чатырох хлопцаў і дзве дзяўчыны...

Усенародная любоў

Ідучы ў мінулы чацвер на працу я быў прыемна здзіўлены нязвычайнай, нейкай такой добразычлівай цікавасцю да майё персону з боку некалькіх старэнькіх жанчын. Гэтых бабулек візуальна я ведаў даўно. Яны заўсёды сядзелі на лаўцы непдалёку ад майго пешага маршруту з тралейбуса да офіса і стараліся давесці адна другой, якое ў нас у Беларусі добрае, існае на сённяшні дзень кіраўніцтва. Асабліва цудоўны прэзідэнт і, па іх словах, каб яму не перашкаджалі працаваць, то ён ужо даўно ашчаслівіў бы не тое, што Беларусь, але і ўвесь свет. Таму яму ўсенародная любоў і давер ад удзячных сучаснікаў.

Хто перашкаджае працаваць прэзідэнту жанчыны ніколі не канкрэтызавалі. Хіба таму, што на мясцовую ўладу каціць бочкі таксама даволі небяспечна, на Зянона Пазняка ўжо не панясеш, бо той з'ехаў за мяжу і не мае фізічнай мажлівасці нечым нашкодзіць першай асобе краіны. А іншых апазіцыйных прозвішчаў бабулі проста не ведаюць, бо Інтэрнэтам карыстацца не ўмеюць, а па беларускім тэлебачанню тыя прозвішчы не паўтараюць аж так часта, каб іх можна было запомніць. Вось і называлі тыя жанчыны ўсіх, на іх думку вінаватых у тым, што свет яшчэ не да канца дасканалы і заможны, агульным словам „апазіцыя”. І калі я праходзіў побач, убачыўшы на майё кашулі бел-чырвона-белы значок, тыкалі мне ў плечы пальцамі, апавядаючы адна другой, што я адзін з гэтых, хто перашкаджае ім жыць.

Зараз, пасля адмены льготыў, усё змянілася ў адзін дзень. Спынілі яны мяне і давай наракаць на свой гаротны лёс і скардзіцца, што ім адмяняюць льготы. Нібыта я ў стане тыя льготы вярнуць. Але ж паразмаўляць я не адмовіўся. Пачаў з таго, што апазіцыя даўно ўжо папярэджавала, што такая гаспадарка доўга не працягне. А льготы, зразумела, бяруцца з казны. А як казна пустая, то дзе іх возьмеш? Трэба эканамічныя і палітычныя рэформы. Тады можа што і наладзіцца.

Але бабулі не пагадзіліся. Кажуць, што не жадаюць аніякіх рэформаў

і пераменаў, а толькі хочучь льгот і падбаўкі пенсіі. І ніякіх аргументаў пра гаротны эканамічны стан і шляхі выхаду з крызісу ім нават слухаць не хочацца, бо рэформы калі і прынясуць плён, то не адразу. Майляў, не ўсе, можа, і дажывуць да тых светлых часоў. А льготы і пенсіі патрэбны ўжо. Тут і цяпер. І што калі апазіцыя таксама не хоча абдарыць няшчасных пенсіянераў усялякімі падбаўкамі і дармовымі праездамі, то ўсенароднай любові і даверу яна ніколі не ўбачыць, як сваёй патыліцы.

Пра неабходнасць інвестыцый жанчыны казалі, што нельга іх браць і прадавацца імперыялістам. Зямлю прадаваць — барані Божа. Акцыі заводаў не прадаваць ні ў якім разе, бо нас з'ядуць і возьмуць у рабства. (Хто канкрэтна будзе есці і браць у рабства таксама засталася загадкай). Пра свабоду слова і друку нават гаварыць не захацелі. І пра правы чалавека таксама. А пра тых, хто за спробы тыя правы здабыць патрапіў пад рэпрэсіі казалі, што яны самі вінаватыя. Няма чаго, майляў, лезці на ражон і змагацца супраць улады. Лепш бы ішлі працаваць, каб у бабулек былі льготы. А на пытанне, дзе тыя льготы ўзяць, таксама знайшоўся адказ. Моцнай рукі, кажучь, бракуе, якая ўсё працаздольнае насельніцтва бізуном прымусіла б працаваць да страты прытомнасці і папайняць казну. І тады, той моцнай руцэ, будзе нашая ўсенародная любоў і давер.

Вось так яно і атрымліваецца, што ўсенародная любоў і давер у нас па-ранейшаму можна здабыць у асобных груп насельніцтва не руплівай працай і дэмакратычнымі ды эканамічнымі пераўтварэннямі, а проста адным рублём, які даюць нібыта за дарма ў якасці льготыў. І застаецца толькі налгаць, што ты той рубель ім дасі і ты ўжо любімы. А зараз трэба паглядзець, хто хутка больш за ўсіх налжэ. Але якія б папулісты не знайшліся, улада іх усё адно перайграе. Дастаткова прэзідэнту заявіць, што ён не ведаў пра зняцце льготыў і вярнуць хаця б адзін адсотак назад, змагаючыся нібыта пры гэтым і з уласнымі парламентарыямі і з апазіцыяй, як любоў гэтых бабулек адразу вернецца да яго назад. Хіба ён так і зробіць.

Віктар САЗОНАЎ

Закончылі вучобу

Пісьмовы матуральны экзамен па беларускай мове, які праходзіў 23 мая, быў амаль завяршальным выпрабаваннем для выпускнікоў Бельскага і Гайнаўскага белліцэяў. Вучні трэціх класаў яшчэ ў красавіку атрымалі пасведчанні заканчэння вучобы і развіталіся са сваімі малодшымі сябрамі і настаўнікамі. У пачатку мая прыступілі яны да пісьмовых і вусных матуральных экзаменаў (151 вучань у Бельску і 128 — у Гайнаўцы) і, не атрымаўшы вынікаў, сталі ўжо падаваць дакументы ў вышэйшыя навучальныя ўстановы. Зараз моладзь выпускных класаў чакае вынікаў усіх пісьмовых экзаменаў, а матуральныя пасведчанні атрымае толькі ў канцы чэрвеня.

Вельмі мала бельскіх і гайнаўскіх белліцэістаў прыступіла да пашыранага ўзроўню пісьмовага экзамену па беларускай мове. Затое адносна многа белліцэістаў (15 у Гайнаўцы і 10 у Бельску), якія раней сталі лаўрэатамі і фіналістамі Алімпіяды беларускай мовы, было звольненых з матуральных экзаменаў па беларускай мове. Вучням, якія пісалі матуральны экзамен на падставовым узроўні, трэба было адказаць на пытанні, якія тычыліся тэксту Анатоля Клышкі „Францыск Скарына, альбо Як да нас прыйшла кніга”. Белліцэісты пісалі таксама сачыненні на адну з дзвюх тэмаў, папоўненых вершамі і тэкстам:

1. На аснове вобразаў герояў „Аблavy” Васіля Быкава прааналізуй праблему віны ў часе калектывізацыі.

2. У які спосаб Максім Багдановіч паказвае адносіны паміж з'явамі прыроды і эмацыянальным светам у вершах „Зімой” і „Раманс”.

Да пашыранага ўзроўню матуральнага экзамену прыступілі вучні, якім могуць спатрэбіцца добрыя вынікі па беларускай мове ў час паступлення ў вышэйшую навучальную ўстанову, і запісваліся загадзя пераможцы алімпіяды, якія ведалі, што без маёвых выпрабаванняў атрымаюць максімальную колькасць балаў. Адна з настаўніц пайнфармавала, што на ўроках цяжка дакладна прааналізаваць усе творы беларускай літаратуры, якія знаходзяцца ў „Сылябусе” і могуць паявіцца на экзаменах пашыранага ўзроўню. У гэтым выпадку вучні мусілі б працаваць больш самастойна і можа таму мала асоб рашылася на пашыраную формулу, у час якой у гэтым годзе белліцэістам трэба было

ў адказах спасылацца на фрагменты размовы беларускіх пісьменнікаў Юрася Барысевіча і Алгерда Бахарэвіча. Сачыненні мелі тычыцца фрагменту апавядання Яна Баршчэўскага „Белая сарока” (трэба было звярнуць увагу на спосаб паказання зла) або вершай Уладзіслава Сыракомлі „Бусел” і Янкі Купалы „У вырай” (трэба было параўнаць матыў разлука з радзімай і вяртання дадому).

Настайнікі беларускай мовы лічаць лепшым пісьмовы матуральны экзамен праведзены паводле новай формулы ў параўнанні са старой матурай. Звяртаюць яны ўвагу на большую аб'ектыўнасць у час праверкі матуральных прац. Гавораць таксама пра большую магчымасць праверкі ведаў і ўмеласцей вучняў у час новых матуральных экзаменаў.

Яшчэ да пісьмовага экзамену па роднай мове белліцэісты выступалі перад школьнымі камісіямі з загадзя падрыхтаванымі прэзентацыямі. У гэтым годзе вучні выказваліся на тэмы па беларускай літаратуры, пачынаючы з часоў Вялікага княства Літоўскага, а канчаючы на сучаснай творчасці. Моладзь расказвала таксама пра беларускі фальклор, архітэктуру, нацыянальнае школьніцтва, гаварыла пра сваю сям'ю ці радавод. У час прэзентацый белліцэісты карысталіся мультымедычнымі дапаможнікамі, прэзентуючы кароткія фільмы, музыку ці здымкі. Вучні прыходзілі таксама ў народных уборах і здаралася, што прыносілі традыцыйнае мясцовае харчаванне. Хаця белліцэісты наогул салідна падрыхтаваліся да вусных іспытаў і атрымалі за сваю працу многа балаў, то многія вучні не бачыць патрэбы арганізавання вусных экзаменаў, прынамсі па беларускай і польскай мовах. Вышэйшыя навучальныя ўстановы не хочучь браць пад увагу вынікі па вусных экзаменах, а час, які вучні адводзяць на падрыхтоўку да вусных іспытаў, маглі б прызначыць на праверку ведаў і ўмеласцей перад пісьмовымі экзаменамі. Усе белліцэісты стаючы справіліся з абавязковымі і выбранымі вуснымі экзаменамі і з другой паловы мая распачаліся для іх канікулы, якія закончацца ў канцы верасня.

Аляксей МАРОЗ

Вачыма еўрапейца

Спіс пана міністра

Я ўдзячны міністру Раману Гертыху за ўсведамленне, якой сілай з'яўляецца літаратура, пісанае слова ў якасці ружжа, якое мае служыць фармаванню індывідуальнай ды калектыўнай свядомасці і духоўнасці. Тая ўдзячнасць прачнулася ўва мне на хвалі — кажучы далікатна — дэбаты над праектам распараджэння ў справе „праграмнай падставы дашкольнага выхавання і агульнай адукацыі ў паасобных тыпах школ”. Дыспут вядзецца галоўным чынам вакол прапановы выкінуць са спіса літаратуры неабходнай вучням для прачытання твораў Вольфганга Гётэ, Фёдора Дастаеўскага, Франца Кафкі, Джозефа Конрада, Станіслава Ігнацы Віткевіча, Вітальда Гамбровіча, Густава Герлінга-Грудзінска-

га, а ўвядзення ў гэты спіс раманаў Генрыка Сянкевіча, Яна Дабрачынскага ці спісных роздумай Яна Паўла II ды апісанняў жыцця Караля Вайтылы. Сярод цензураваных прозвішчаў ёсць немцы, жыды, творцы без грамадзянства і наркаманы. Усе гэтыя катэгорыі — соль у воку Лігі польскіх сем'яў, партый-маткі спадара міністра. Мабыць, гэты факт вырашыў аб пазіцыі Міністэрства нацыянальнай адукацыі (МНА). Пры гэтай нагодзе я згодны з заявай сенатара і рэжысёра Казімежа Куца, які так падагуліў выкліканую міністрам Гертыхам буру:

— Забароны гэта найлепшы спосаб для стварэння сучасных інтэлектуальных эліт.

На маю думку, і Сянкевіч, і Гамбровіч, і Герлінг-Грудзінскі, і Конрад, а нават той наркаман Віткацы навучаюць польскасці, але і аўтакрытыцызму, які дапамагае будаваць здаровы патрыятызм. Такія Кафка, Дастаеўскі ці Гётэ ў сваю чаргу дапамагаюць сузіраць свет у яго маральна-містычным маштабе, дзе сьлі жыцця даюць не толькі сам хлеб і вада. Не мае рацыі міністр Гертых сцвярджаючы, што з-за некаторых кніжак забаро-

нень ім аўтарай патрыятызм будзеца на антыпатрыятызме. А калі ўжо пан міністр адукацыі кажа аб навучанні патрыятызму шляхам літаратуры і асоб якія яе ствараюць, то без сумнення жыццёвая пазіцыя аднаго з аўтараў новаўведзеных у спісак МНА не з'яўляецца гэтаму добрым прыкладам: пазіцыя Яна Дабрачынскага, у 1982-1989 гг. старшыні ПРОН (мая расшыфровка для маладых: Патрыятычны рух нацыянальнага адраджэння, твор, які ўзнік у час ваеннага становішча для падтрымкі камуністычнага ваеннага рэжыму). Выкладчык польскай літаратуры ў мае студэнцкія часы Андрэжэй Макавецкі назваў Яна Дабрачынскага проста: „Гэта падтрымліваючы ваеннае становішча камуняка як халера”.

Пасля прачытання распараджэння МНА ў справе спіса літаратуры для вучняў нахлынулі на мяне таксама іншыя пытанні, агулам накіраваныя на інтэлектуальнага ўзроўню навучання польскай моладзі. Вось усё ж, здаецца, толькі з-за клопату неабцяжарвання маладых розумаў маладыя людзі далей маюць чытаць такую класіку польскай літа-

ратуры як „Ночы і дні”, „Над Нёманам” ці „Мужыкі” адно ў фрагментах. А гэта ж падмурак навукі патрыятызму, прынамсі ў разуменні яго панам Гертыхам. З другога боку, МНА ставіць моладзь і настаўнікаў перад — гаворачы ўпрост — ідыятычным і незразумелым для мяне выбарам — аналізаваць „Кардыяна” Юльюша Славацкага ці „Не-Боскую камедыю” Зыгмунта Красінскага. У гэтым маштабе аж хочацца працытаваць „антыпатрыятычнага” Вітальда Гамбровіча: *Koniec i bomba, a kto czylal ten traba. A tak a prorok, kab przygadac chynoujnikam MNA, Ferdynofke, jakaw zawiarszawiecza getym skazam, u polskaj mowe ne sklanawiecza.*

У час дыскусіі над новымі спісамі па літаратуры Раман Гертых агаворваецца, што адпаведны праект распараджэння ў гэтай справе быў вынесены на публічнае абмеркаванне з мэтай публічных кансультацый. Не, пан міністр, распараджэнне — гэты спіс кніг толькі раз'ятрае, а моладзь падводзіць пад дурнога хату і ніяк ёй не дадумацца, хто і чаму *wielkim pisarzem byl.*

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

Поюрылыся ў Студзіводах!

На Фестываль „Там по маёвуй росі” (31.05-03.06) варта было прыехаць для „Вяселля”, якое прадставілі спевакі з Новай Папіны, Дзяменіч і Хмелева з беларускага Палесся. Паказ вясельных абрадаў быў жывы і магічны — а маладыя, якіх выпадкова пасадзілі за стол, да канца фестывалю хадзілі пад ручку. Мне нават пашанцавала сфатаграфавачь іх з рэальнай каровай, якую раней „перапалі” маладым. Як у старой добрай казцы героям дапамагла надвор’е, менавіта дзякуючы дажджу вяселле адбывалася ў цеснай ізбе скансэна. Беларусы — майстры ў выкарыстанні прасторы, карацей, патрапілі згуляць вяселле для 50-70 асоб на трыццаці квадратных мет-

я згаварылася з Ірынай Багдановіч з Новай Папіны, што ў Драгічынскім раёне.

— У вас такія добрыя, ветлівыя людзі, — кажа, — і так прыгожа нас усюды прымаюць. (Апрача Студзіводаў выступалі яшчэ ў Аўгустове, Бельску, Рудутах, Орлі і Будах). Супольна глядзім на нашу моладзь, якая ўжо пасябрала і трымаецца разам.

І цікава — да гэтага спрычынілася беларуская літаратурная мова (нашы між сабой размаўляюць папольску, а палешукі — па-руску). Дзень раней „Валацюгі” з Хмелева паказалі юр’еўскую гульню, якая ставіла сабе за мэту нявіннае знаёмства. Маладыя ставалі ў ручай, ра-

кlorу) песень. Другі фестывальны кампакт-дыск можа зацікавіць паклоннікаў т.зв. белага спеву. На ім падборка купальскіх песень з Віцебшчыны і шэсць веснавых твораў з Падляшша. Выканаўцы — „Лінская Пяценка” з Латвіі пад кіраўніцтвам Сяргея Аленкіна. Сяргей Аленкін спрычыніўся да адраджэння не адно этнаславянскіх напеваў нацыянальных меншасцей Латвіі. Пад яго кірункам працуе „Трокская іэла”, латышскі этнагурт з Рыгі, які сёлета гасцяваў у Студзіводах. Майстра з’яўляецца таксама духоўным бацькам і найпершым настаўнікам нашай „Жэмэрвы”. Праўда, не да канца ён задаволены мастацкім развіццём падляшскага маладзёвага этнагурту. Найперш з-за адсутнасці ві-

стывалі ўпершыню выступіў сямейны дуэт з Ласінкі — Марыся і Валодзя Дзмітрукі. У іх спеве і манеры адчуваўся працяг бяседна-сямейнага спеву, які памятаў з часоў дзяцінства (яны бацькі маёй сяброўкі). Іх выступленне спалучалася мне з нашым вяселлем, 20-30 гадоў назад. Сям’я Дзмітрукоў у свядомасці людзей Ласінскай парафіі *ад заўсёды была спявачлівай*. Выдатная была збучанская салістка Кацярына Ціханюк родам з Навіноў. „Крыўчанкі” з Крыўца ў гэты раз не патрапілі ў стыль фестывалю. Яны заспявалі дзве савецка-беларускія песні і рускі раманс. Добра, што на пачатку выступлення Крывец заспяваў вяснянку і ў гэтым жанры не

рах (з чаго чвэрць плошчы займае печ). У пэўны момант я прыкмеціла, што інстынктыўна стуляюся ў сабе, каб не мяшаць сваім суседкам на лавачцы, якія паводзілі сябе ідэнтычна. Хоць у сапраўднасці было цесна — ніхто не наракаў. Наадварот, адчувалася сямейная цеплыня і сардэчнасць. І далікатнасць — каб не дай Бог наступіць на нагу ці каго падштурхнуць локцем!

Магія абрадаў, прыгажосць і сардэчнасць (маладыя выглядалі на закаханых) зацерла межы між рэальным і тэатральным. Анатоль Краўчук, мастак з Крывой прысеў у куточку і ад рукі кінуў на картачцы з майго сшытка эскіз Наташы, гадоўнай завадатаркі гурту „Валацюгі” з Хмелева. У час „Вяселля”

білі карагод, пасля тэатральна знаёміліся — дзяўчына з дзяўчынай абдымаліся тройчы — дзяўчына з хлопцам падавалі сабе ручку (у Студзіводах усе рашыліся на першы варыянт!). Калі маладыя да сябе дакрануліся — тады гаварылі, што яны *поюрылыся*. Усе выступленні былі запісаныя і сфільмаваныя, паколькі Дарафей Фіёнік закупаў ужо фанграфічную апаратуру і збіраецца выпускаць кампакт-дыскі ды фільмы. Кожны са слухачоў ды глядачоў сам ацэніў іх вартасць. Напэўна захопяць яны паклоннікаў этнаспадчыны. Ёсць ужо першыя спробы — кампакт-дыск „Там по маёвуй росі”, плён Фестывалю 2006 года. На ім падборка лепшых (стрыманых у стылі аўтэнтчнага фаль-

давочнага лідэра і салістаў.

— У вас ёсць патэнцыял на добры гурт, бо захавалася шмат жывога аўтэнтчнага матэрыялу, на якім можна вучыцца і працаваць.

„Жэмэрва” пакуль не вызначыла сабе мясцовасці, на якой магла б канцэнтраваць працу. Новы касцюм (сфінансаваны, дзякуючы сродкам МУСiA) пашыты на ўзор мяшчанскага касцюма з Ягустова. Аднак крыніцай натхнення з’яўляюцца прыпушчанскія вёскі з Ласінскай парафіі. Прытым „Жэмэрва” занадта распешчаная на фестывалях БГКТ (гэта можа зашкодзіць маладому выканаўцу), на якіх займае першыя месцы.

Іншая справа — гэта музычны феномен Ласінскай парафіі. На фе-

меў ужо сабе канкурэнта на Падляшшы. Менавіта — фестываль „Там по маёвуй росі” час ад часу напамінаў Свята беларускай культуры, арганізаванае БГКТ. Мова тут не адно пра мінска-эстрадны стыль, але і аб прысутнасці тых самых гасцей у першым радзе публікі.

Тут варта прыгадаць словы Сяргея Аленкіна з Латвіі. Майстар адзначыў, што на поспех адраджэння этнічнай музыкі ў Латвіі спрычыніўся катэгарычна апалітычны кірунак. Праўда, урад Латвіі не распешчвае іх, першы кампакт-дыск яны запісалі толькі ў 2006 годзе... у Студзіводах.

Тэкст і фота Ганны КАНДРАЦЮК

Экалагічная бомба

Даўней па вуліцы Дзюбуа ў Чаромсе змяшчалася Прадпрыемства прафесійнага ўдасканалвання (ЗДЗ). Пасля ліквідацыі гэтай асветнай установы яе маёмасць арандавалі нейкія купцы, а пасля купіла гміна. Адміністрацыйныя памяшканні атрымала Гмінная гімназія, а тэхнічную базу — Камунальная гаспадарка, якая выкарыстала яе часткова на гаражы, а часткова на... захоўванне селектыўных нечыстотаў (адным словам — на сметніцу). Як вядома, па загадзе санэпідэманстанцыі былі ліквідаваны вясковыя сметніцы. А тут жа, пад бокам Гміннай управы, залягаюць гурбы смардзючых нечыстотаў. Самай абуральнай справай з'яўляецца тое, што звалка мяжуе са спартыўнай пляцоўкай, на якой вучні праводзяць заняткі па фізкультуры. Сядзіба Гімназіі знаходзіцца ў цэнтры Чаромхі. За агароджай праходзіць сцяжынка, якая спалучае вуліцы Школьную і Дзюбуа. Гэтай дарогай карыстаюцца жыхары пасёлка, якія штодзень падаюцца на чыгуначную станцыю, на рыначак ці закупкі, дзеткі, якія ідуць у школу і праваслаўныя вернікі — у царкву. Набліжаецца лета. Ад нейкага часу ўтрымліваецца сонечнае надвор'е і невыносная спека. Калі я рабіў здымкі, такі смурод ішоў ад сметніцы, што дыханне забівала. А прытым пацукі ганяюцца па пляцоўцы на ўсю катушку. Дзе ж нашы санітарныя органы, дзе санэпідэманстанцыя? Гэта ж экалагічная бомба, якая стварае пагрозу выбуху эпідэміі. Дзіву даецца чалавек, што дагэтуль ніхто з гімназістаў не захварэў на сепсу (сіндром сістэмнай запаленчай рэакцыі) ці іншую заразную хваробу. Хто паўплывае на мясцовы самаўрад, каб пляцоўка Гміннай гімназіі была неадкладна прыведзена ў належны парадак і не пагражала школьнай моладзі?!

Уладзімір СІДАРУК

Мінулае Дубін

Дубіны — гэта даўнейшая вёска каралеўскіх мужыкоў у Белавежскім лясніцтве, а яшчэ раней была пасёлкам асочнікаў, якія сачылі за пушчай, правяралі ўваходзячых і ўязджаючых у яе, лавілі лясных зладзеяў і тых, хто адважыўся без каралеўскага дазволу паляваць у ёй, а злоўленых жа адвозілі ў „казню” (арышт) у Бельск.

Дубіны заснаваны пасля 1639 года на мяжы Белавежскай і Бельскай пушчаў у лясным урочышчы, званым Дубінок або Дубіны, аб якім упамінаецца ў 1592 годзе. У 1670 годзе вёска сядзела на 15 валоках зямлі. У 1775 годзе было ў ёй 53 дамы паншчынных мужыкоў. У дакуменце з 1786 года захавалася 56 прозвішчаў жыхароў вёскі Дубіны.

Тут быў панскі двор сям'і Кліманскіх, пры ім стадола, хлявы, свіран. Існавалі тры царкмы за стайняй пад царквой і ва ўрочышчы Гайнаўшчына. Усе яны былі драўляныя, з лісцевяга дрэва.

У другой палове XVIII стагоддзя пабудавалі царкву. Цяперашнюю мураваную дубінскую царкву высвяцілі ў лістападзе 1872 года.

У 1854-1862 гадах у Дубінах дзейнічала парафіяльная школа, у якой вычулася 70 юнакоў і 30 дзяўчат. Працавала яна да I сусветнай вайны.

(мох)

Беларуская „соль зямлі”, злева: Анатоль Парэмбскі, Ніна Цыванюк і Янка Карповіч

2 чэрвеня 2007 года, пад навісламі цёмнымі хмарамі, ды ў вельмі добрым настроі Гарадок святкаваў свой сімвалічны дзень нараджэння. Разам з ім традыцыйна з беларускага боку і Бераставіца з уладамі раёна (быў сам старшыня райвыканкама Раман Курыла), што прыехалі ў госці і прывезлі з сабою мастакоў ды прывітанні ад «усех жыццялей». Гарадок вельмі спраўна арганізуе або паммагае арганізаваць свае фестывалы, таксама і міжнародныя, у рамках і пры падтрымцы розных еўрасаюзных праектаў. У гэты раз у рамках праекта „Прэзентацыя дасягненняў культуры пагранічча — міжнародных сустрэча з фальклорам і мастацтвам”, рэалізаванага Гарадком і Бераставіцай.

Мае Гарадок адмысловыя месцы для правядзення розных шматлюдных мерапрыемстваў — гэта ўрочышча Барык на ўскраіне Кнышынскай пушчы і зарэчанскае вадасховішча з агромным поплавам, з лавамі для гледачоў і эстрадай, дзе практычна можа сабрацца нават і шматтысячны тлум. Паўтысячы гадоў, калі засноўваўся Гарадок, у гэтым месцы сапраўды разлівалася возера — аж пад Меляшкі, што ў адлегласці каля 6 кіламетраў ад цяперашняга заліву. На мерапрыемства прыбылі жыхары ўсіх навакольных вёсак — гэта ж нагода і пабачыць сваё, і чужое, і пацешыцца звычайнымі прыемнасцямі — паслухаць песень, новых вершаў, пазмагацца разам са сваімі пажарнікамі, падзівіцца, як спраўна ратуюць (добра, што ў гэты раз толькі адмыслова інсцэнізаванае) пацярпелых у аўтааварыі ці на вадзе. Малечы смакавалі ласункі, пускалі ў неба надзіманых звяроў, дзядзькі памаленьку смакавалі напоі, можна было пачаставацца і смачнымі свойскімі стравамі.

Пачалося па-беларуску, выступленнем гарадоцкай літаратурнай групы „Калоссе”, аўтары якой мала што казалі патрыятычныя вершы пра сваю Малую айчыну, а нават і заспявалі, падтрымліваючы галасамі перш за ўсё Марыі Врублеўскай і Янкі Карповіча ды Ніны Цыванюк, якой словы пра Гарадоччыну ўжо гучаць больш за паўстагоддзе. І сапраўды, як мала хто, адна са старэйшых жыхарак Гарадка гаварыла простыя словы, якія краналі сэрца

праўдаю і нявымушанасцю: *Гарадок, мая маленькая айчына! Гарадоччына — нашых дзядоў зямля! (...) У Гарадку прайшло маё дзяцінства, хутка маладосць прайшла. Не змарнавала я тут дзён пражытых, усё што трэба тут знайшла. Перад вайной у гэтым роднёчкім куточку чатыры нацыі жылі: жyd, беларус, паляк і немец добрымі суседзямі былі... (...) Я цешуся, як з неба краю выглядае сонейка і заглядае кожнаму ў акно, як з вяртаеца бусел і пазнае сваё гняздо...*

Пра тых людзей, хто не забывае свайго гнязда як той гарадоцкі бусел з верша Ніны Цыванюк, сказаў у сваім прывітальным слове айцец Мікалай Астапчук, якога выступленне на пачатку мерапрыемства ў радзе свецкіх і духоўных асоб было нагодай для патрыятычнай пропаведзі. Гэта тыя, хто не цураецца роднай мовы, хто нават дробнай крышынкай дакладваецца да скарбу сваёй Малой айчыны — хай гэта руплівец на ніве культуры, хай гэта будзе хтосьці хто прымаў удзел ва ўрачыста-вясёлым шэсці праз увесь Гарадок — ад вучнёўска-настаўніцкай грамады, праз самаўрадаўцаў ды чыноўнікаў, да тых, хто дбае аб тое, каб мястэчка і гміна былі дагледжаныя, чыстыя, прыгожыя, негалодныя, бяспечныя. У сваіх вершах гмінныя літаратары памянулі ўсе дасягненні, жартаўліва ўспомніўшы і прымесячныя напоі, які расслаўляе Гарадоцкую гміну на ўсю краіну і памежжа. Ды перш за ўсё была пахвала і ўзнагароды тым, хто славіць гміну: пераможцам фестывалаў беларускай песні — немаладым па ўзросце „Асенням лісту” ды „Распяванаму Гарадку”, маладзенькай залучанскай „Калінцы” ды непераўздызнай Марыі Врублеўскай, якой голас і ўмеласці можна раўняць з найлепшымі майстрамі спеву не адно тутэйшага маштабу. Таксама і маладыя выступоўцы-вучні з польска-беларуска-сусветнай праграмай добра бавілі гледачоў аж да вячэрніх танцаў. Накормленыя і цялесна, і духова, накупіўшы розных вырабаў тутэйшых і бераставіцкіх, падтрымаўшы ў латарэі гмінную бібліятэку і Дом рамёстваў у Бераставіцы, паслухаўшы таксама і „Бераставіц-

кіх музыкаў” гарадчане казалі: — Ну, цяпер чакаем „Басовішча”!

Тэкст і фота Міры ЛУКШЫ

Варта быць сабою

*На хлебе вырас жарнавым,
Дзе грэчка пахла мёдам.
Не задзіраўшыся ні з кім,
Усе цешыліся згодай.*

*Мужык зямельку ўпраўляў,
Было чым аджыўляцца,
А жyd фабрыкі будаваў,
Дзяліўся з гоем працай.*

*Пражыў балюча Гарадок
Дзве войны, шмон інтрузаў.
Не стала фабрык і жyдоў.
Тварыў жыццё на грузах.*

*Адолеўшы ўсе бяды,
Як вол рабіў заўзята.
Відаць твайго туду сляды,
Хоць цяжкі быў наш век дваццаты.*

*Адныя выпраўлялі ў рай,
Другія цешылі гасцінай.
А хто хацеў пакінуць край?
Такі прыгожы, свой, радзінны?*

*Адпор даў злomu Гарадок.
Народ з запалам ішоў да працы.
Яе аснова і вуток
Далі відныя рэзультаты.*

*Плыве на глыбіні каляк
Зарэчанскага мора.
Не прыпамінае ён ніяк
Таго, што было ўчора.*

*Не жаль высілку ды навук,
Бо, знаеш — было варта,
Пачуўшы на экране гук
Нашых Аняў, Касяў, Мартаў.*

*А колькі здольных шчэ падрад
Адзінак велькай славы:
То Лёнік наш, і наш Ігнат.
А лёс не быў ласкавы.*

*Такі тутэйшы наш народ
— Адданы і ўчыны,
Праверціць зямлю напалёт,
Усё для сваёй айчыны!*

*І так далей ступай у жыццё
З паднятай галавою!
Хай узрасце пачуццё,
Што варта быць сабою!*

Анатоль ПАРЭМБСКІ

Дарогі, вуліцы, гасцінцы

Вёска Трашчоткі перпендыкулярна прылягае да шашы, што з Нарвы ў Бельск, і ад гэтай шашы захіляецца трыма праваслаўнымі крыжамі. Быццам знакам своеасаблівай тутэйшай Галгофы, пакутнага мужыцкага лёсу.

Зараз за крыжамі будынак пункта прыёму малака з адкрытымі насцеж дзвярыма. Заглядаю ўсярэдзіну, спадзяючыся знайсці там размоўцу найбольш асвятленага ў галоўнай цяпер галіне сялянскай вытворчасці. Але жывой душы там няма, заміж яе прагрэс. За працуючай халадзільнай устаноўкай з галоўнай сцяны прыёмнага адсека наглядзе выбарчы плакат нейкага кандыдата ў новы Сеймік. Магчыма, што той кандыдат абяцаў выбаршчыкам малочныя рэкі з кісельнымі берагамі, а апошнія справы павесці як па масле.

За маімі хаджэннямі вакол малочнага пункта назірае жанчына з супрацьлеглага панадворка, таму кіруюцца да яе. Яна акурат выбралася з веласіпедам у поле, паглядзець як зямелька аддзячвае ейную земляробчую руплівасць. Бо хаця яна з мужам апісалі сваю зямельку на гарадскіх дзяцей, але, каб не змарнець ад бяздзейнасці, апрацоўваюць яе і пры нагодзе зарабляюць на пенсіянерскую страхоўку тых жа дзяцей, якія маюць клопат з працаўладкаваннем у горадзе. І таксама трымаюць крыху дабытку, і здаюць малако ў згаданы пункт прыёму. Апрача пастаўшчыкоў белай сыравіны з Трашчотак, малако сюды прывозяць таксама сяляне з Піліпкаў, Мякішоў і Сапава.

Крыху далей выходзіць з панадворка пара моцна пажылых людзей. Мужчына яшчэ прысядае на лавачцы перад сваёй хатай. Ягоныя рукі выбліскаюць са строю ад працяглай празмернай працы і цяпер неспакойныя і дрыжаць, быццам ад страху перад чарговымі выпрабаваннямі. У тых руках чалавек трымае пута, скручанае са шпагату... Калісь сяляне ўтаймоўвалі жывёлу самаробнымі путамі з канпель або купленымі з ланцуга і раменьчыка. Цяпер, як мне здаецца, путаў у крамах няма, прапалі з нашых палёў і каноплі, таму гэты ўсё яшчэ патрэбны тавар прыходзіцца здабываць іншым спосабам. А трэба спутаць бычочка, якога, як падраце, сяляне прададуць. І яны трымаюць кароўку, каб мець сваё малако.

У Трашчотках трое дзяцей школьнага ўзросту, адно з іх вучыцца ў Гайнаўцы, іншыя — у Ягустове. У вёску заязджаюць аўтакрамы і, як кажучы мае размоўцы, ездзяць яны даволі рэгулярна, быццам паводле ўстаноўленага графіка; калі прыязджаюць — трубяць. Гэта мне наводзіць параўнанне з колішнімі паяздамі, з іх гудкамі і пунктуальнасцю. Цяпер аўтакрамы, як будзільнікі, як калісь пеўні падымаюць вясцоўцаў на ногі...

За Трашчоткамі дарога ў бок Мякішоў вымашчана свежанькім асфальтам. Абочыныя шашы залацяцца размываемым дажджом пясочкам, якога яшчэ не спутаў сваімі каранямі зялёны аблог. Жоўты пясок зеляніцца даволі марудна і магчыма, што пасля буйнейшых дажджоў асфальт успее астацца без пабочын...

Зараз за вёскай чуо крахтанне жаб. Заглядаю ў ставок, які астаўся ў старарэчышчы Локніцы. Сонейка награвала ваду, у якой халадналобныя земнаводныя адчуваюць сябе, мабыць, як у пекле. І тое крахтанне бяззубых па-

Школа ў Агародніках

кутнікаў нагадвае евангельскі плач і скрыгат зубоў. Мо тыя жабы з'яўляюцца рэінкарнаванымі грэшнікамі?..

Побач дарогі некалькі статкаў кароў на сакавітых пашах запускаюць цыкл вытворчасці малочнай прадукцыі. Пашы сакавітыя, бо яшчэ трава не скарылася спецы. І тая трава мае добрае сілкаванне ад спутанай запрудамі Локніцы, якія не дазваляюць вада апусціцца ад травяных каранёў. Заглядаю на найбліжэйшую ад дарогі запруду і прыемна здзіўляюся адмысловаму фантану, які сфармаваўся між запрудных дошак...

Далей Локніца аддаляецца ад дарогі і заміж травы з'яўляецца своеасабліва мел, пясок, з якога толькі дзёндзе паказваецца зялёна-шэрая грыўка пясочнай траўкі, ядловец, сасонка. У гэты зараснік з боку Мякішоў адыходзіць пясочная дарожка, на якую паварочваю і я. Зараз у пясках ямкісклепы для зімавання бульбы. Здзіўляе мяне іх форма — прамавугольная, быццам капаняныя яны для дамавінаў; у мой вясковы час былі яны круглыя. Магчыма, што бульбу, паралельна з абязлюдзеннем нашых вёсак давядзецца пахаваць на веку, аднак сёлета яна яшчэ з ямаў пад Мякішамі ўваскрэсла. Крыху далей, у буйнейшых ямах, у акружаных соснамі пясочных кар'ерах, пахавана на веку пластмасавая і іншая непатрэбшчына.

Задзівіла мяне вуліца ў Мякішах, якая пасля асфальту ад Трашчотак вітае падарожнага гліняным насцілам; мо ад такога мяккага насцілу і назва вёскі, падумалася мне.

Адкуль узялася назва вёскі, высветліць мне не ўдалося, затое ж генезіс насцілу даволі асаблівы. Асфальт на згаданай мною дарозе быў пакладзены апошняй восенню. І, паколькі дарога між Трашчоткамі і Мякішамі гмінная, гміна паклала і асфальт. А ўжо вуліца ў Мякішах — павятова! І калі дарогу насцілалі асфальтам, на палавіну мякішоўскай вуліцы, што з боку Трашчотак, павятоўцы навезлі сумесі жвіру з глінай; на другой палавіне, што ад Локніцы, астаўся нескрануты стары цэнтральна падняты брук. І тую сумесь так паклалі, што ў час дажджу вада не мае адпльву і вуліца становіцца проста балотам глыбінёй каля дзесяці сантыметраў. Скардзіліся людзі ва ўправе Бельскай гміны, але воіт толькі рукамі разводзіла — не наша ваша вуліца. А ў павеце высокія парогі; звярталіся людзі да свайго павятовага рада, але яго найбольш, бадай, хваляюць камандзіровачныя.

Пасярэдзіне вёскі пабачыў я іншае дзіва — гараж з вялікім дзяржаўным гербам на франтоне. Наблізіўся я каб сфатаграфавачы такую архітэктурную

асабліваць і ў той час паказаўся там і гаспадар. Патлумачыў ён мне, што знайшоў быў на дарозе стары дзяржаўны герб, забраў яго з сабою, дачапіў арлу карону і павесіў на шчыце, што фронтам да вуліцы.

На карце пазначана дарога з Мякішоў у Агароднікі і менавіта па ёй задумаў я падацца далей; дарога тая мелла проста перасякаць шашу, што з Орлі ў Плэскі. За шашой дарога знайшлася, але не такая, пра якую думаў я. І не ў Агароднікі зайшоў па ёй я, толькі на адзінокі хутар. Пажылая жанчына накіравала мяне на правільны шлях, у бок суседняй калоніі.

— Калісь там жыло многа людзей, — патлумачыла мне, — але пасля вайны пяць сем'яў выехала адтуль у Расію.

Неўзабаве дарожныя паказальнікі пайнфармавалі мяне па-беларуску, што я хаджу па Царскім гасцінцы. У вёсцы Ужыкі адмысловае табло, пастаўленае Звязам беларускай моладзі, на польскай, беларускай і англійскай мовах больш падрабязна знаёміць падарожнага з гэтым гасцінцам; знаёміць і з этымалогіяй назвы Агароднік. Пра этымалогію саміх Ужыкаў згадка, што гэтая назва ад стараславянскіх сваякоў. Магчыма і тое, што назва невялікай сёння вёскі выводзіцца ад вужоў, бо месца тут — каля ракі Арлянкі — сырое. Магчыма таксама, што тут нехта калісь вырабляў гужы для хамутоў...

У Агародніках будынак колішняй школы не пустуе: на адным з яго калінаў пасяліліся буслы. Гаспадыня хаты, што насупраць школы, не магла дакладна прыгадаць, ні калі школу пакінулі вучні, ні калі пасяліліся там бела-чорныя птахі.

— Будынак школы мо пяцьдзесят гадоў таму прывезлі ў Агароднікі з Беластока, — сказала.

На гарызонце паказаўся Галадоўскі лес, мо адзіны — апрача Лядскай пушчы — напамінак аб колішняй Бельскай. Наш колішні чалавек наступіў на пушчу паступова, лядамі, ад якіх і назва адной з вёсак каля Чыжоў. Наш цяперашні чалавек ужо адступае, таксама лапікамі лесу, па садкамі, як між Мякішамі і Агароднікамі. Бо чалавек, гэтак жа як бусел, таксама разглядаецца за цёплым выраем. А мы, тутэйшыя, як калісь тыя гуны, зваліліся з усходу, каб расплыцца дзе папала.

Дарогі вакол Агароднік жвіровыя, але гладкія як стол; аж нудна па іх хадзіць. Магчыма, што гэта цяперашняя ўлада Бельскай гміны так пра іх рупяцца. Магчыма таксама, што такая ў нас сіла традыцыі: пад выбары нашы розныя ўлады заўсёды падцягаліся.

Тэкст і фота Аляксандра ВЯРЫЦКАГА

110 гадоў чыгуначнай лініі

Побач Белавежскай пушчы найперш пабудавалі адрэзак чыгуначнай лініі з Бельска-Падляскага ў Гайнаўку. 21 жніўня 1894 года цар Аляксандр II спецыяльным поездам прыехаў у Гайнаўку і адгэтуль ужо экіпажам у Белавежу.

У маі 1897 года пачалі будаваць чыгуначны пуць з Гайнаўкі ў Белавежу. За пабудовай наглядачыкам быў інжынер Э. Арэхаў. Ужо 27 жніўня 1897 года на павятанне ў Белавежу прыехаў цар Мікалай II.

У Белавежы непадалёк палаца падрыхтавалі на ягоны прыезд спецыяльную рампу і над збудаваннем гэтым высіўся купал з імператарскай каронай. Рампу ўпрыгожылі. Дашок над збудаваннем быў са свінцовай бляхі, сцены мелі блакітнаваты колер, на іх гірляндзі, а на падлозе — дываны.

Падчас першай сусветнай вайны немцы вывозілі чыгункай многа драўніны з Белавежскай пушчы. У міжваенны перыяд у Белавежу ездзілі два паязды ў суткі, ды адзін з іх ехаў у Варшаву. У Белавежу найбольш турыстаў прыязджала ў маі, чэрвені і ў верасні. Было шмат экскурсій.

У Гайнаўцы таксама пабудавалі прыгожы вакзал з рэстаранам. Знішчылі яго адступаючыя нямецкія войскі ў 1944 годзе. Чыгуначную лінію таксама.

Пасля вайны рамонт лініі закончылі ў чэрвені 1946 года і тады пачаў ездзіць поезд.

7 студзеня 1991 года ў Белавежу пачалі ездзіць рэйкавыя аўтобусы. Курсіравалі яны да мая 1994 года. З таго часу на гэтай чыгуначнай лініі не ездзіць ні адзін поезд. (мох)

Што далей?

Пісаў я некалькі разоў у „Ніве“ аб аб'язных крамах, якія пастаўляюць харчовыя прадукты жыхарам вёсак усходняй Беласточчыны. Яшчэ раз хачу ўзяць голас у гэтай справе. Нарваўскую гміну абслугоўваюць аб'язныя крамы, уласніцай якіх з'яўляецца спадарыня Вера Кірылюк з Гайнаўкі. Яна таксама ўласніца п'якарні ў Нарве, якую купіла пры ліквідацыі Гміннага праўлення сялянскай самапомачы ў Нарве.

У аб'язных крамах цэны некаторых тавараў моцна завышаныя, напрыклад, 200-грамавая костачка тлушчу (шмальцу) каштуе 1,90 зл., а ў прадуктовай краме ў Нарве 250-грамавая костка каштуе 1 залатоўку, і калі падлічыць, то цана завышана ў 100%. На жаль, такімі справамі ніхто не цікавіцца, ні Найвышэйшая кантрольная палата, ні Дзяржаўная гандлёвая інспекцыя. Можна варта, каб гэтым заняліся самаўрадавы ўлады гмін, павеятаў ды Маршалкоўская ўправа, калі нашых дзяржаўных улад гэта не абыходзіць. Прыватныя аб'язныя крамы дзяруць грошы з бедных сялян ды пенсіянераў, якім цяжка дабрацца ў горад купіць сабе тыя самыя прадукты па ніжэйшых цэнах. Гэта ўсё на руку гандлярам, якія багацеюць коштам пераважна бедных пенсіянераў.

Мікалай ЛУК'ЯНЮК

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

ДЛЯ ДЗЯЦЕЯ І МОЛАДЗІ

Арэшкава ў сямейнай кампаніі

Ужо трэці раз у Падставовай школе ў Арэшкаве быў наладжаны сямейны фест, у час якога ўдала гулялі і адпачывалі дзеткі і іх бацькі. Сёлетняя сустрэча, арганізаваная 25 мая, спалучана была з Днём маці і пяцігодзем дзейнасці школьнага калектыву „Незабудкі”.

Арганізатарам пашанцавала з цёплым, сонечным надвор’ем і таму ўсё мерапрыемства магло адбыцца на школьнай пляцоўцы, якая была акуратна падрыхтаваная да выступаў дзетак і музычнага канцэрта. Бацькі, якія многа дапамагаюць школе, зрабілі моцныя лаўкі, а спонсары фесту расставілі свае палаткі. Побач старых дрэў, якія акружаюць школьны будынак, нядаўна былі пасаджаны маленькія дрэўцы, а каля алеек якраз расцвілі кветкі, якія дадаткова радалі прыбылых на ўрачыстасць жыхароў Арэшкава і навакольных вёсак. На месцах для публікі найбольш было мам, якім у большасці былі адрасаваны вершыкі і песні. Сярод запрошаных гасцей былі дырэктар Беларускага музея ў Гайнаўцы Ян Карпюк ды праваслаўны і каталіцкі святары.

Першымі выступілі дзеткі нулявога класа і першакласнікі, з вуснаў якіх вельмі часта можна было пачуць слова мама. Дэкламавалі і спявалі таксама старэйшыя вучні, за якімі з увагай сачылі бацькі і настаўніцы. Радаваліся яны, што іх школа выратавана ад ліквідацыі і будзе дзейнічаць у бліжэйшых гадах.

— У нашай школе пануе добрая атмасфера і таму прыемна ў ёй працаваць, — заяўляе адна з настаўніц. Яе сяброўка звяртае ўвагу на магчымасць індывідуальнай працы з вучнямі ў малалікіх класах. У наступным годзе, разам з дашкольнікамі, будзе тут вучыцца 26 дзетак. Не будзе ўжо шостага класа, а двух шасцікласнікаў будзе даязджаць у Дубінскую школу.

— Мы не думаем пра будучыню, толькі стараемся працаваць з думкай, што наша школа будзе доўга існаваць, — гаворыць дырэктар школы Гражына Бярэзняк.

Займальна выступілі вучні з пастаноўкай „Жучок і жабкі”, таксама адрасаванай мамам. У час сцэнак дыялогі перапляталіся са спевамі і танцамі, а ўсё адбывалася на беларускай літаратурнай мове. Вучні з дапамо-

Займальна выступілі вучні з беларускамоўнай пастаноўкай „Жучок і жабкі” (разам з імі настаўніца беларускай мовы Ірэна Герасімяк)

Дашкольнікі і вучні першых класаў многа вершыкаў адрасавалі сваім мамам

За выступаючымі дзеткамі сачылі іх мамы ды малодшыя брацікі і сястрычкі

гай настаўніцы беларускай мовы Ірэны Герасімяк падрыхтавалі знакавалыя ўборы.

— Амаль усе нашы дзеткі ходзяць на заняткі беларускай мовы. Вельмі любяць выступаць

у тэатральных пастаноўках, дэкламаваць вершыкі і з нецярплівацю чакаюць выступленняў па-беларуску, — кажа настаўніца Ірэна Герасімяк. — У гэтым годзе нашы вучні падрыхтавалі

таксама беларускамоўную пастаноўку „Каравай — паненскі вечар”, да якой сцэнарый атрымалі з „Зоркі”.

Многія вучні Арэшкаўскай школы прымаюць удзел у дэкламатарскім конкурсе, а ў гэтым годзе да цэнтральных элімінацый конкурсу „Роднае слова” дайшлі Марк Дземянюк і Крыстыян Грушэўскі, які атрымаў вылучэнне.

— Нашы дзеткі купляюць „Ніву” і ўважліва чытаюць „Зорку”. Падабаюцца ім расказы „Муха ціп-топ!”, любяць таксама расказы крыжананкі. Збіраемся яшчэ ў гэтым годзе наведаць вашу рэдакцыю, — тлумачыць мне спадарыня Ірэна. — Дзеткі вельмі любяць экскурсіі і гульні, але трэба працаваць з падручнікамі, каб навучыць іх гаварыць і пісаць на роднай мове.

З асобным займальным канцэртam выступіў калектыў „Незабудкі”, які адзначаў 5-годдзе сваёй дзейнасці. Дзяўчаты здабылі ўжо прызнанне мясцовай публікі і перамагалі ў школьных конкурсах (чытайце размову з кіраўніком калектыву, матушкай Беатай Маркевіч на стар. 9). Салісткі Эвеліна Дунда і Марта Дземянюк заявілі, што збіраюцца паступаць у Гайнаўскую белгімназію, дзе хацелі б таксама спяваць у тэматным калектыве.

— Многа дапамагаюць нам бацькі, якія раней рамантавалі лясвіцу і дапамагаюць у меншых школьных рамонтах. Школа ў нас невялікая і пры нагодзе розных урачыстасцей інтэгруецца нашае асяроддзе, — тлумачыць спадарыня дырэктар. Супрацоўніцтва паміж бацькамі і настаўнікамі было відавочна ў час фесту. Мамы падрыхтавалі салодкі пачастунак для сабраных, але спачатку дзеткі і дарослыя падмацаваліся бігасам прывезеным з кухні Дубінскай школы. Здаровае харчаванне прапанаваў Акруговы малочны кааператыву з Гайнаўкі, а рамеснік з Барка Лявон Анішчук прывёз вырабы з драўніны. Беларускі пісьменнік і наш шматгадовы карэспандэнт Янка Целушэцкі прыехаў са сваімі апавяданнямі, апошнім нумарам „Нівы” і фотаальбомам прысвечаным 50-годдзю нашага тыднёвіка. Пасля выступленняў вучняў і пачастунку дзетак да гульні заахвоцваў калектыў „На мяжы” з Беларускага музея ў Гайнаўцы.

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

ТВОРЧАСЦЬ ГІМНАЗІСТАЎ

Муха ціп-топ!

— 33 —

Даўно ўжо я нідзе не выходзіла са сваёй мамай. Памятаю, раней мы разам хадзілі ў кіно, тэатр, на выстаўкі. Цяпер увесь вольны час я праводжу з сябрамі. У мінулую суботу мама падмовіла мяне схадзіць на „ноч у музеі”. Я была захопленая гэтай прапановай, таму што мела нагоду пабачыць выстаўку Фёдара Карасевіча, пра якую гаварылі ў горадзе. „Ноч у музеі” — гэта ноч, калі адкрытыя ўсе музеі і іх можна аглядаць бясплатна. Паколькі гэтая акцыя вельмі папулярная ў Еўропе, наш Беласток таксама не хацеў быць горшым. Калі познім вечарам мы выйшлі на вуліцу, тут, быццам у самы будзённы дзень, перамяшчалася мора народу.

— Ці ўсе гэтыя людзі спяшюцца ў музей? — спытала напалоханым голасам мама.

Мы сустрэлі настаўніка рэлігіі Нягарчука з жонкай, спадара Тоська — уласніка крамы „У Антося”, практыканта Сашу, скейтаў...

— Няўжо і яны ў галерэю? — з недаверам паўтарала мама...

Спачатку я думала, што ўсю ноч будзем хадзіць па музеях і галерэях. Аднак мой план не спрацаваў. Каб абысці ўсе музеі ў нашым горадзе, мы патрабавалі толькі дзевяці гадзіны. Каля Музея вайны была такая чарга, што мы адразу абмінулі яго шырокім кругам. Мы пераціснулі праз натоўп *дрэсяжаў* з сабакамі і адразу пайшлі ў галерэю „Шпак”. На месцы я пабачыла Ганку з яе мамай.

— Я бачыла тут свайго настаўніка мастацтва, — сказала мая сяброўка. — Ён загадаў, каб я дакладна аглянула выстаўку Карасевіча. На ўроках будзем гаварыць і маляваць у яго стылі!

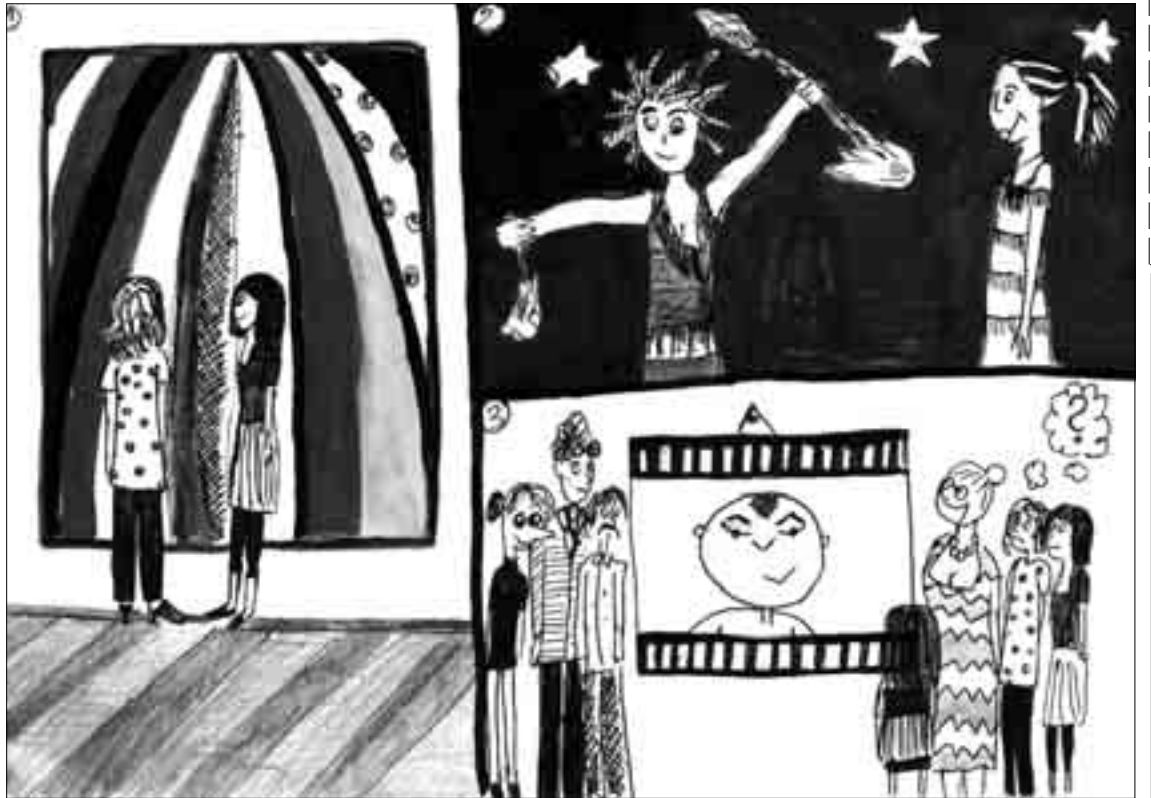
— Як файна! Тады, пайшлі ўсярэдзіну, — сказала я.

Нягледзячы на сентыментальны маршрут з мамай, я дзіка ўдэшчылася, калі нечакана сустрэла Ганку. У пэўным узросце цяжка мець такія ж погляды як бацькі. Штосьці заўсёды перашкаджае — інакш глядзім на кожную справу, хоць бы на мастацтва.

І зараз таксама...

Мы з Ганкай захапляліся выстаўкай Карасевіча. Мы былі ашаломлены ад яе, асабліва лабірынтам, які прыдумаў мастак. Гэта быў квадрат у жоўта-чырвона-блакітных палоскі, велічыняй не большы ад маёй прыбіральні. Аднак, дзякуючы люстэркам, ён здаваўся доўгім і пакручастым, як лабірынт. Мы, вядома, зрабілі сабе тут шмат здымкаў, каб пасля памясціць іх на сайце: fotka.pl.

У галерэі яшчэ прэзентавалі-

ся запісаныя на відэіку мастацкія перформенсы з цэнтральнай Азіі. Мяне і Ганку яны не прывабілі, але мая мама як прыкаваная сядзела ля экрана:

— Вы замала інтэлігентныя, каб іх зразумець, — з відавочнай нотай іроніі пракаментавала яна нашу абыякавасць да фільмаў.

— Ну, зразумела, — адказалі мы і пабеглі на двор. Пасля нейкага часу на пляцы перад галерэяй выступіў гурт „Пластык”. У час канцэрта перад сцэнай танчыла дзіўная моладзь. Усе ў стылі хіпі. Яны прадстаўлялі эфектоўны танец з агнём.

— Ці ты бачыш тое, што я бачу? — спытала мяне дрыжачым голасам Ганка.

— Я бачу... што ты таксама бачыш, — адказала я.

Спачатку мы сталі разглядацца, ці сярод публікі няма сяброў з класа. Сярод танцораў-хіпі была... мая мама. Яна мела распущаныя валасы, а на сабе — доўгую чырвоную спадніцу, з-пад якой выставалі голыя ступні.

Дадам толькі, што мая мама вельмі папулярная ў маім класе, асабліва сярод хлопцаў, якія клічуць яе *стара хіпіска!*

тэкст: <natasza9922@wp.pl>
дызайн: <lolcia05@tlen.pl>

ГАЛЕРЭЯ ДЭКЛАМАТАРАЎ

Рыгор Зіневіч з Бельска-Падляскага

Дар'я Вапа з Беластока

„Добры дзень!” па-кітайску

...А таксама „Добры вечар”, „Дабранач”, „Дзякуй”, „Калі ласка” і шмат іншых пяшчотных слоўцаў хутка зможа сказаць па-кітайску дзятва ў дзвюх школах Брэстчыны. Тут з новага навучальнага года плануецца ўвесці вывучанне кітайскай мовы — у самім Брэсце і ў Пінску.

А першымі засвойваць мудрагелістасці гэтай мовы з 1 верасня 2006 года пачалі першакласкі трох мінскіх навучальных устаноў. Цяпер Міністэрства адукацыі Беларусі рыхтуе спіс яшчэ тузіна школак, дзе пачнуць

размаўляць па-кітайску. Маркуецца, што, акрамя Брэстчыны, навучацца мове ўсходніх жыхароў будуць таксама ў трох школах Гомельшчыны, дзвюх — Гродзеншчыны і Мінска, па адной — у Віцебскай, Мінскай і Магілёўскай абласцях. Застаецца спадзявацца, што за экзотыкай кітайскіх іерогліфаў не схаваюцца праблемы і мовы роднай, якая ў школах Беларусі па-ранейшаму патрабуе самай пільнай увагі.

Тодар ЛЕНСкі, г. Брэст

Вершы Віктара Шведа

Малюся, калі баюся

Настаўнік Божага закона
На ўроку запытаў Лявона:
— Скажы, ці перад сном, уночы,
Да Бога молішся ахвоча?

— Перад спалохам ноччу дома
Малюся я заўжды, вядома.
— А калі рана абуджуся?
— Я днём нічога не баюся.

Я бацька ахвяры

Выпадак на маставой
Здарыўся аўтамабільны.
Людзі ахвяру таўпой
Акружылі ўжо шчыльнай.

Тут рэпарцёр закрычай:
— Бацька я той ахвяры!
Прапусцілі, там ляжай
Мёртвы асёл ад удараў.

Польска-беларуская крыжаванка № 23

			Żart		Kum		Dumny		Zysk
					Rzut				
	Mózg	Żuk				Nuta			
	Mit					Don			
	Pomidor								
	Pepek			Deszcz					
		Tron					No		
Dojrzały									
					Gość				

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 19: Банан, бусел, Кракаў, раба, на, касцёр, пусцяк, селен, Яга, абед, агат, дата, балерына, ты, сава,

дзетдом, Нос, бура, сад, аса, кебаб, неба, лета, Ала, педаль, кун, клас, абраз, ар, сцяг, цяга, ніт, клёкат, то, аўтар, уздым.

Узнагароды, каляровыя алоўкі, выйгралі: Юстына Анішчук, Кшысь Грыгарук, Эвеліна Ігнацук, Кася Капытка з Чыжоў, Рафал Скепка з Дубін. Віншуйце!

Вечар беларускай культуры ў Пльзені

Гэтая імпрэза, пад назовам „Пльзеньска-беларускі тузін” адбылася 23 траўня 2007 г. у кавярні „Інкогніта”. Ініцыявалі вечар Віталь Воранаў, студэнт Заходнечэшскага ўніверсітэта ў Пльзені, разам з вядомымі мясцовымі чэшскімі літаратарамі Маркетай Чакановай (Markéta Čekanová) і Здэнькам Заічкам (Zdeněk Zajíček). Віталь Воранаў вядомы ў беларускай грамадзе як пісьменнік і перакладчык чужамоўных літаратурных твораў на беларускую мову. Ягоныя апавяданні перадукоўвае, напрыклад, газета „Крывія”.

Вечар пачаўся чытаннем новавыдадзенай кніжкі „Два тузіны пльзеньскіх казак” у чэшскім арыгінале і ў перакладзе Віталія Воранава. Паасобныя параграфы казкі „Як нарадзіўся друкарскі шкоднік Бука” чытала перш па-чэшску сааўтарка кніжкі Маркета Чаканова, а тады па-беларуску Віталь Воранаў. Пасля Маркета Чаканова прачытала чэшскія пераклады алегарычных казак „Тэатр” і „Не зусім казка”, аўтарства Віталія Воранава.

Дзеля лепшае інфармацыі прысутнай публікі на экране кавярні былі паказаны агульныя даныя аб Беларусі — з камп’ютэрных вышукальнікаў Google, Seznam і Wikipedia. Быў таксама паказаны вядомы дакументальны фільм „Лекцыя беларускае мовы”. Група тутэйшых беларускіх студэнтаў падрыхтавала гасцям пачастунак: беларускія дранікі і бярозавы сок (які ўсім спадабаўся). Студэнтка Наталля Бяляева адыграла на піяніне „Развітанне з радзімай” Міхала Клеафаса Агінскага. Пльзеньскі беларус Аляксандр Даці прачытаў па-чэшску свой пераклад гумарыстычнага твора Уладзіміра Арлова пра сярэдневечную дзейнасць у Чэхіі князя Жыгімонта Карыбутавіча, які ў XV стагоддзі заступаў тут свайго сваяка, вялікага князя літоўскага Вітаўта.

Наогул, вечар выйшаў надзіва ўдала. Шматлікія госці кавярні, нават незапрошаныя на імпрэзу, з увагай выслухалі чытанні твораў ды мелі нагоду бліжэй пазнаёміцца з Беларуссю — сваім „невядомым славянскім суседам”. Ажыўленая дыскусія на тэму Беларусі і чэшска-беларускіх дачыненняў зацягнулася да позніх гадзін вечара.

Юрка СТАНКЕВІЧ
„Крывія”, Прага

Св. пам. АЛЯКСАНДР СІЛЬВАНОВІЧ

7.III.1937-14.V.2007

З Беларусі Алекс Сільвановіч выехаў разам з бацькамі ў часе Другой сусветнай вайны ў 1944 годзе. У Амерыку яны прыбылі з Нямеччыны ў 1950 годзе. Тут Алекс скончыў у Саўт-Рыверы, штат Нью-Джэрсі, сярэдняю школу ды атрымаў вышэйшую асвету ў Ратгерскім універсітэце ў галіне хіміі. Працаваў у Тэхналагічнай групе ў штаце Нью-Джэрсі, займаў адказныя становішчы. Калі пачала пашырацца камп’ютэрызацыя, стаў выдатным экспертам па камп’ютэрнай тэхналогіі.

Бацькі Алекса перадалі свайму адзінаму сыну глыбокую рэлігійнасць. Царкоўны прыслужнік у юнацкім веку, Алекс праз усё сваё жыццё пранёс цеснае дачыненне да спраў Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Працягам 30 гадоў выконваў абавязкі скарбніка прыхода Жыровіцкай Божай Маці ў Гайленд-Парку, уваходзіў у склад Кансісторыі БАПЦ. Выдатна разумеў спалучальную ролю Царквы ў абставінах дыспарнага існавання грамады. Рэлігійнасць была яму таксама асновай маральных прынцыпаў, крыніцай пачуцця спагады да людзей у бядзе. Калі на пачатку 1990-х гадоў рухнуў у Беларусі камуністычны рэжым і з’явілася магчымасць пасылаць гуманітарную дапамогу ахвярам чарнобыльскай ядзернай катастрофы, Алекс разам з жонкай Нінай і ў супрацоўніцтве з дабрачыннай арганізацыяй Сіты-Гоўп узяўся за вялікую справу завозу ў Беларусь дапамогі пацярпелым ад Чарнобыля. У некалькіх падарожжах у Беларусь яны не толь-

кі завезлі медыкаменты і медыцынскія прыпасы — усяго вартасцю больш за шэсць мільёнаў долараў, — але і дагледзелі, каб усё было развезена па месцах, што мелі патрэбу ў дапамозе.

Пасля таго як абвалілася жалезная заслона і пашырыліся людскія сувязі з суродзічамі ды ажывілася беларускае жыццё ў Амерыцы, Алекс узяў на сябе цэлы шэраг абавязкаў у дадатак да тых, што былі звязаны з ягоным удзелам у царкоўных справах. Ён узначаліў новую арганізацыю Фонд беларускага адраджэння, быў адным з заснавальнікаў і сустаршынём Кааліцыі ў абарону дэмакратыі і правоў чалавека ў Беларусі, увайшоў у склад Прэзідыуму Рады БНР. У 1993 г. браў удзел у першым сусветным з’ездзе беларусаў у Мінску і ўвайшоў у склад Вялікай рады Згуртавання беларусаў свету „Бацькаўшчына”. Усё гэта ў дадатак да сяброўства ў Беларуска-амерыканскім задзіночанні і Беларуска-амерыканскім інстытуте навукі і мастацтва.

Алекс Сільвановіч быў шчырым працаўніком, чалавекам высокіх маральных крытэрыяў і выразнай жыццёвай арыентацыі. Ён ведаў сваю галоўную мэту — свабода і незалежнасць Беларусі — і гэтае ўсведамленне давала яму стойкасць у працы. Ён быў заўсёды гатовы выканаць тое, што ад яго патрабавалася. Ніколі не наракаў на перагружанасць працай — ці то якое пасяджэнне, ці падарожжа ў складзе дэлегацыі ў Вашынгтон, ці нейкі выдавецкі праект, ці што б там ні было — Алекс заўсёды быў гатовы.

Калі шмат хто з нас пачаў азнаямляцца з загадкавай машынай, якую быў камп’ютэр, Алексава валоданне гэтай тэхналогіяй зашчадзіла шмат каму доўгія гадзіны пакутаў у намаганнях прабіцца наперад. Цярплівы і добразычлівы, Алекс заўсёды быў даступны з дапамогай і парадамі.

Ягоная лагодная натура мела ў сабе выразны паэтычны складнік. Алекс любіў прыгажосць, асабліва прыгажосць прыроды. У яго было вострае вока на бачанне наваколля, і гэтая здольнасць зафіксавалася ў мностве фотаздымкаў, зробленых працягам дзесяцігоддзяў. Алекс быў заўсёдным удзельнікам мастацкіх выставак, што адбываліся штогод

на працягу 25 гадоў у Беларуска-амерыканскім цэнтры ў Саўт-Рыверы. Ён таксама ўдакументаваў фатаграфічна сотні большых і меншых падзей беларускага грамадскага жыцця ў Амерыцы. Ягоны фотаархіў — гэта цэлая скарбніца матэрыялу для гісторыі беларуска-амерыканскай грамады, пачынаючы ад 1950-х гадоў.

Алекс правёў сотні і сотні гадзін каля свайго камп’ютэра, збіраючы інфармацыю патрэбную для агульнага ўжытку або распаўсюджваючы інфармацыю ў інтарэсах беларускае справы.

Алексава веда навукі і тэхнікі сталася на пачатку гэтага стагоддзя каштоўным укладам у апрацоўваны супольна з сябрамі БННіМу англійска-беларускі слоўнік, да рэдкалегіі якога ён належаў ды які цяпер высока ацэньваецца як тут, у Амерыцы, гэтак і ў Беларусі.

На працягу доўгіх гадоў Алексавага жыцця ў здароўі, а пасля ў часе недамаганняў, разам з ім заўсёды была ягоная жонка Ніна. Яна яго верна падтрымлівала і ўдзельнічала ў ягонай дзейнасці.

Пра адыход з жыцця Алекса Сільвановіча паведамлілі мясцовая газета „Home News Tribune”, радыё „Свабода”, а таксама анлайнавыя сайты Харты-97 і газеты „Наша Ніва”. У каментарых да паведамлення „Нашай Нівы” хтосьці на імя Соль нагадаў адну з заслуг нябожчыка: „Алекс Сільвановіч дапамагаў шмат незалежнай прэсе ў Беларусі ў 1990-я: камп’ютэрамі, прынтэрамі, ксераксамі”... А нехта іншы там жа, падпісаўшыся Мікалай, дадаў лаканічна: „Вечная памяць!”

У апошні шлях з царквы Жыровіцкай Божай Маці ў Гайленд-Парку да праваслаўнага могільніка ў Іст-Брансвіку Алекса Сільвановіча праводзілі святар а. Пол, сям’я — жонка Ніна, жанатыя сыны Тонік і Андрэй з сем’ямі ды замужнія дочки Лена ды Іра з сем’ямі, сваякі, сябры і супрацоўнікі. Над дамавінай пакрытай бел-чырвона-белым сцягам прагучэў на развітанне ў выкананні хору жалобны марш „Спі пад курганам герояў”.

Вечная памяць Аляксандру (Алексу) Сільвановічу, вернаму сыну Беларусі, якую ён любіў і дзеля якой працаваў.

Янка ЗАПРУДНІК

Пра Віленскую беларускую гімназію

На гэтым рэдкім фотаздымку, які нядаўна трапіў мне ў рукі, калі я пераглядаў свой хатні архіў, адлюстраваны школьны хор Віленскай беларускай гімназіі ў дзень яе 25-годдзя. Фотаздымак гістарычны. І ці не апошні ён, бо быў зроблены ў красавіку 1944 года.

У першым радзе (сядзіць па цэнтры) Франук Грышкевіч — апошні дырэктар Віленскай беларускай гімназіі. Родам ён, як мы ўжо добра ведаем, з горада Сухаволя Сакольскага павета. Скончыў Карлаў універсітэт у Празе. У час Другой сусветнай вайны нямецкія ўлады далі дазвол на функцыянаванне гімназіі. Дырэктарам яе быў прызначаны

Франук Грышкевіч, „шляхетны, інтэлігентны чалавек з добрым і гу-

маным сэрцам”, як казаў пра яго Янка Багдановіч.

У 1944 годзе, калі ў Вільню прыйшлі савецкія войскі, гімназія была зачынена, а ў канцы гэтага года арыштавалі і дырэктара. Яго прывезлі ў мінскую турму. Допыты праводзіў сам шэф беларускага НКВС Лаўрэнцій Цанава. Яны былі цяжкія, абразлівыя і здзеклівыя. Ідучы на чарговы допыт, Франук Грышкевіч выскачыў праз турэмнае акно на вуліцу і... забіўся.

Фотаздымку гэтаму ўжо 63 гады. І пра тых людзей, хто тут сфатаграфаваны, можна напісаць цэлую кнігу. Многіх з іх лёс быў трагічны, як і трагічны лёс Віленскай беларускай гімназіі. Пра якую таксама даўно наспеў час напісаць і выдаць манаграфію.

Сяргей ЧЫГРЫН

Сучаснасць прынесла шмат зменаў у грамадскіх адносінах. На працягу дзесяцігоддзяў мянялася перад усім месца жанчын. Сёння можа сустрэць прыгожы пол у месцах, дзе калісьці не сілася, але перад усім мужчынам. Кандыдуець у прэзідэнцкіх выбарах, служыць у арміі, лётаюць у космас, нават становяцца пастарамі. Адных гэта здзіўляе, іншыя інтэрпрэтуюць тое як натуральны працэс, але большасць забывае, што апрача прафесійных заняткаў жанчыны не адным займаюцца ў хаце, ужо пасля працы. Цяжка ўявіць мужчынам, што іхнія мамы, жонкі, часам і каханкі суткі дзеляць між два штаты і час на сон. Мучаніцы? Неабавязкова, проста ўмеюць спалучыць традыцыі з сучаснасцю і толькі часам бывае, што не маюць выбару або проста не даюць рады. Адным словам, жанчына гэта „супермэн” нашых часоў. З такой „супермэнкай” я гутарыла нядаўна пра жыццё, пра жаночыя зацікаўленні ды пра штодзённыя радасці — дзе іх шукаць і як іх знаходзіць.

„Хата плача, калі жанчына пра яе не дбае”. Гэта адна з жыццёвых праўдаў, якую нясе з сабою праз жыццё Анна Кузьма. З 1964 года жыве ў Міхалове, дзе яшчэ з восем гадоў таму назад супольна з мужам вяла даволі вялікую краму. Аб’ектыўна глядзячы займалася бізнесам, хавала дзяцей і, вядома, мужа. Неўзабаве пройдзе сем гадоў, калі мая гераіня жыве сама ў каляровай хаце, поўнай кантэмпляцыі і заадно радасці. Прышлося ёй жыць самай. Напэўна не было б лёгка пагадзіцца з сітуацыяй, каб не сіла яе веры. Гэта можа гучыць па-старадаўняму, але пераконваюся, што нават у сучаснасці можна захаваць сваю прыватную маральнасць, згодна хрысціянскай навуцы.

Кветкі з малітвай

Устае рана, моліцца да Святой Тройцы ды Божай Маці, пасля ўключае касету з акафістам, таму што малітва і набожныя песні настройваюць яе пазітыўна. Нават калі праходзіць бура, людзі часам бяцца глянуць у акно, а яна проста кажа: „Господзі, воля Твая” і не адчувае ніякага жаху. Калі нарадзіўся першы сын, маці падказала назваць яго Пятро, па бацьку, то ж ён сапраўды добры чалавек! Але калі прыйшоў і другі сын, яна сама ўжо

добра ведала, што апостолаў было двух — Пётр і Павел. Гэта Бог усё дае! А ёй даў на многа больш.

„Нават калі бялізна прыгожа выглядае на вярхоўцы, то я маю ўжо з чаго цешыцца”. І я мела прычыну ўсміхнуцца пасля гэтага выказвання. Свет проста прыгажэ ў такіх момантах. Асабліва калі чуеш пах кветак, што растуць каля хаты. Анна кажае кветкі, але і дзяцей, толькі малодшых, не такіх хітрых яшчэ. Цяпер аднак больш месца прысвячае кветкам. Прызнаецца, што найбольш любіць палявыя кветкі, якімі людзі

рэдка цікавяцца, а нават свядома іх выкідаюць. Гэта зацікаўленне яшчэ з маладых лет. Не, не проста кветкі, а вышыўка, занятка, які дазваляе намалюваць кветкі ніткай і іголкай. Дзень без вышыўкі гэта страчаны дзень, асабліва сёння, калі прабуе запойніць час. Пойдзе часам на рынак, каб дакупіць кветак, зрэдку загляне на сход пенсіянераў, з якімі супольна ездзяць то ў Супрасль, то ў Крушыняны. Час хутчэй мінае, калі сустракаюцца і суполь-

на плануюць актыўнасць. Зашмат свабоднага часу — гэта праблема самотных людзей, але не з выбару...

Штодзённа просіць Бога, каб не забраў ёй рук і вачэй. Кульгавым можна жыць, але без сэрца немагчыма, а яна не ўмела б жыць без магчымасці вышываць. Усё залежыць ад боскіх рашэнняў. Можа і менавіта таму побач кветак найчасцей вышывае іконы. Гэта напэўна не фанабэрыя, а спосаб на жыццё. Не дастаткова ёй хадзіць у царкву. Чалавек ёсць настолькі слабым, што нават у царкве не ўмее сканцэнтравана на малітве. Яна знаходзіць момант на абсалютную малітву, калі вышывае іконы. Гэта занятка, які патрабуе іншага шляху думак, тады проста трэба ўтапіцца ў сваіх думках і аддаць сябе Богу. Тады давярэш толькі Богу і сабе. Пакуль верыш, будзеш спакойным і шчаслівым чалавечкам, так як калісь. Людзі жылі з Богам і прыродай, зразумела, з сабой таксама. Былі аднак бліжэй сябе. Сёння ездзяць на машынах, нібыта хутчэй чым канём, а часу менш. Нават, здаецца, было ў жыцці цяжэй, але дзудзі так не наракалі. Стараліся быць добрымі людзьмі і па-хрысціянску жыць згодна Эвангеллю. Бабуля казала заўсёды, каб пасля прыбірання так мыць шматы, каб потым можна было імі выцерці твар. Гэта метафара жаночай долі, якая сціпла і лагодна жыве згодна прызначэнню лёсу, але сярод сотні абавязкаў знаходзіць радасць жыцця. У чыстаце і своеасаблівым парадку перад усім знаходзіць натуральнасць і самую сябе.

Тэкст і фота Ілоны КАРПЮК

Хочам выдаць кампакт-дыск

Школьным калектывам „Незабудкі” з Арэшкава апякуецца матушка Беата Маркевіч, якую папрасіў я раскажаць пра пачаткі музычнай дзейнасці вучняў і іх поспехі ў конкурсах.

— Як узнікла ідэя стварэння музычнага калектыву ў невялікай школе?

— Усё распачалося з выступлення на «Гайнаўскіх сустрэчах з праваслаўнай калядак», дзе мы здабылі першае месца. Гэта нас заахвоціла да больш грунтоўнай працы, а іншыя вучні сталі прасіць, каб уключыць іх у састаў нашага калектыву.

— Пасля калектыў прыняў назву „Незабудкі”.

— Нашы дзяўчаткі сталі выступаць у блакітных пелерынах. Пасля па ініцыятыве нашага вайта Вольгі Рыгаровіч мы атрымалі святочныя ўборы, дзе таксама рашыліся захаваць блакітныя колеры, характэрныя кветкам незабудкам. Менавіта ад блакітнага колеру ўзялася назва нашага калектыву „Незабудкі”.

— Зараз Ваш гурт мнагалюдны, а на падмену расце малодшая група „Незабудак”.

— У поўным складзе нашага калектыву спявае ажно 14 асоб, сярод якіх ёсць 8 гімназістак, якія раней вучыліся ў нашай падставовай школе. Сёння яны не даехалі з Дубінскай гімназіі і таму спявалі толькі вучаніцы падставовай

У час сямейнага фэсту дзяўчаты з калектыву „Незабудкі” атрымалі ўзнагароды з рук дырэктара школы Гражыны Бярэзняк (збоку апяку калектыву матушка Беата Маркевіч)

школы. Ёсць яшчэ малодшая група „Незабудак” з пяці асоб. Выступалі яны ў пастаноўцы „Жучок і жабкі”.

— На працягу 5 гадоў дзейнасці Ваш калектыў дабіўся шматлікіх узнагарод у конкурсах. Прэстыжныя ўзнагароды Вы атрымалі таксама на беларускамоўных конкурсах?

— У мінулым годзе наш калектыў заняў першае месца на цэнтральных элімінацыях Конкурсу бе-

ларускай песні для вучняў падставовых школ і гімназіяў. Першае месца заняў тады таксама наш тэрцэт (Эвеліна Дунда, Марта Дземянюк і Дар’я Маркевіч). У гэтым годзе мы занялі першае месца на павятовых элімінацыях гэтага конкурсу і вылучэнне на цэнтральных. Спяваючы па-беларуску мы раней таксама дабіваліся поспехаў.

— Каб перамагаць у конкурсах, трэба многа працаваць.

— З вучнямі падставовай шко-

лы я сустракаюся адзін раз у тыдзень, а другі раз мы спатыкаемся супольна з гімназістамі. Бывае, што рэпетыцыі працягваюцца 3-4 гадзіны, а вучні яшчэ хочуць спяваць. Да працы мабілізуюць іх поспехі ў конкурсах і цёплыя словы публікі.

— На які рэпертуар ставіце ў першую чаргу?

— У нас разнародныя песні, а музычныя аранжыроўкі дапамагаюць нам рыхтаваць Ірыней Лаўрашук з Бельска-Падляскага, у якога ёсць вышэйшая музычная адукацыя. У нашым рэпертуары многа беларускіх песень. Польскія творы мы спяваем на афіцыйных урачыстасцях, а на конкурсах найчасцей ездзім са сваім рэпертуарам.

— Ваш калектыў разрастаецца. Якія ў яго планы на будучыню?

— Мы сабралі багаты рэпертуар і хацелі б выдаць кампакт-дыск з нашымі песнямі, каб па нас асталася памятка для іншых дзетак. Збіраем грашовыя ўзнагароды, да якіх дабавілі мы закалядаваныя сёлета грошы. Аднак гэта састаўляе толькі чацвёртую частку сродкаў патрэбных для таго, каб запісаць нашы песні. Карыстаючыся нагодай, звяртаемся з заклікам да ўстаноў і прадпрыемстваў з просьбай аказаць нам фінансавую ўспамogu.

— Дзякую за размову.

Гутарыў Аляксей МАРОЗ

Адной з найбольш уплывовых маладзёжных арганізацый нацыянальна-дэмакратычнага накірунку ў Беларусі з'яўляецца „Малады Фронт”. Гэтую арганізацыю не прызнае Лукашэнкаўская ўлада — „Маладога Фронту” афіцыйна няма, бо ён незарэгістраваны ў органах беларускай юстыцыі, але гэта не значыць, што ён насамрэч не існуе. Арганізацыя жыве і дзейнічае пакуль ёсць людзі, якія падзяляюць яе мэты і задачы, і імі рухае агульная ідэя. Менавіта ў гэтым „Малады Фронт” перамагае розныя праўладныя аб'яднанні.

Канец мая 2007 года вызначыўся для сяброў гэтай арганізацыі судом над пяццю з іх. Маладафронтаўцаў абвінавачлі ў дзейнасці ад імя незарэгістраванай арганізацыі, за што можна атрымаць два гады пазбаўлення волі. Каб зразумець, чаму маладыя людзі ахвяруюць не толькі сваім часам, але і ўласнай свабодай, варта бліжэй пазнаёміцца з арганізацыяй. Здалёк зрабіць гэта можна зазіраючы на яе сайт, які месціцца ў Інтэрнэце па адрасе <http://mfront.net>.

На першай старонцы, як і мае быць для беларускага апазіцыйнага сайта, пераважаюць бел-чырвона-белыя фарбы. „Беларусь — гэта святое!” — перакананыя маладафронтаўцы, размясціўшы гэты лозунг на фоне выявы Мірскага замка, сцяга сваёй арганізацыі, і непадалёк ад патрабавання „Свабоду Дашкевічу!” — аднаму з маладых палітвязняў.

Аб тым, што „Малады Фронт” прытрымліваецца кансерватыўнай ідэалогіі, становіцца зразумела з надпісу „Малады Фронт. Нацыянальная ідэя — хрысціянскія прынцыпы”. Аднак, каб больш дакладна ўсвядоміць, чаго хочучы гэтыя маладзёны, варта клікнуць на рубры-

ку „Дакуманты”, дзе месцяцца праграма і статут арганізацыі. «Галоўнай мэтай „Маладога Фронту”, — распавядаецца ў яе статуте, — з'яўляецца аб'яднаньне й выхаваньне моладзі на грунце беларускай нацыянальнай ідэі, хрысціянскіх прынцыпаў, пабудова грамадзянскай супольнасці на падставах дэмакратыі й вольнага рынку, садзейнае фарміраванню духоўна й фізічна моцнага пакаленьня». «Мы — Малады Фронт пераменаў, якіх чакае краіна, — больш экспрэсіўна дадаецца ў праграме. — Мы — узроставы фронт новае генэрацыі, які, сталаючы, на вачох мяняе ўсю Беларусь. Мы — сьветапоглядны фронт духовага абуджэньня, якія нараджае ў спустошаных маладых душах веру й любоў, адчуваньне свабоды й адказнасці, прагу дзеяньня й нацыянальную салідарнасць».

Варта адзначыць, што „Маладому Фронту” за сваю дзесяцігадовую гісторыю існавання ўдалося зрабіць не так ужо і мала. Каб у гэтым упэўніцца, трэба зазіраць на старонку, што так і называецца „Гісторыя і факты”. Апошнімі майскімі днямі туды, пэўна, дададуць факт уступлення ў арганізацыю былога кандыдата ў прэзідэнты Беларусі Аляксандра Мілінкевіча. Сапраўды, душа не мусіць старэць разам з целам!

Распавядаць аб „Маладым Фронце” можна шмат, але варта згадзіцца са словамі першага кіраўніка незалежнай Беларусі Станіслава Шушкевіча, які адзначыў, што „Малады Фронт” магутная арганізацыя, якая сёння мацнейшая за нядаўна прайшоўшы ў Мінску Кангрэс дэмакратычных сіл. А згадаць Кангрэс, як вядома, гэта свайго роду „зборная” беларускай дэмакратычнай апазіцыі.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Беларусь, беларусы...

На травеньскіх этапах

На самых галоўных стартах траўня — чэмпіянатах свету па спартовай гімнастыцы і настольным тэнісе, тэнісным „Ралан Гарос” беларускія прадстаўнікі выступілі не так як хацелася б, так што лаўрэатаў месяца давялося выбіраць з тых, хто вызначыўся на міжнародным роўні, але ў спарторніцтвах другога парадку.

1. Андрэй Краўчанка (дзесяцібор'е) з уражвальным вынікам набраў (8 617 пунктаў) святкаваў перамогу на традыцыйным турніры мацнейшых шматборцаў свету, які прайшоў у Аўстрыі. Пры гэтым малады го-мельскі атлет усталяваў асабістыя дасягненні адразу ў 6 відах з 10.

2. Дзмітрый Лапкес (фехтаванне) выйграў этап Кубка свету, які прайшоў у Бангкоку. Вікторыя ў сталіцы Тайланда стала трэцяй у яго кар'еры. Да гэтага былі перамогі ў 2004 годзе ў Тэгеране і ў 2006 годзе на варшаўскай „Шаблі Валадыёўскага”.

3-4. Юрый Рыбак (дзюдо) стаў лаўрэатам на этапе Кубка свету ў Бухарэсце ў самай цяжкай катэгорыі. Цікава, што ў фінале ён перамог суайчынніка Яўгена Кавалеўскага.

3-4. Сяргей Шундзікаў (дзюдо) там жа перамог у вазе да 81 кг. На рахунку нашых майстроў татамі таксама два сярэбраныя медалі. А вось жанчыны выступілі няўдала.

5. Алег Антоненка (хакей) на чэмпіянаце свету ўвайшоў у дзесятку лепшых снайпераў.

1. Рыта Турава (лёгка атлетыка) здабыла яшчэ адну бліскучую перамогу ў спартовай хадзе на дыстанцыі 20 км. На чарговым этапе прэстыжнай серыі IAAF (Міжнароднай федэрацыі лёгкай атлетыкі) чэмпіёнка Еўропы заняла першае месца з лепшым вынікам сезона ў свеце. Аналагічны поспех быў у нашай атлеткі ў красавіку. Але на гэтым Ту-

рава не спынілася — у яе актыве таксама індывідуальнае першае месца на Кубку Еўропы.

2. Вікторыя Чайка (кулявая стральба) стала пераможцай этапу Кубка свету, які прайшоў у нямецкім Мюнхене. Прозвішча Чайкі ўсё часцей гучыць у ліку лаўрэатаў.

3. Іна Жукава (мастацкая гімнастыка) сабрала ў траўні цэлую калекцыю ўзнагарод на турнірах рознага рангу. Адначасова рэгулярны стабільны выступленні лідэркі беларускай зборнай.

4. Ганна Марусава (стральба з лука) упершыню заваявала для Беларусі медаль на этапе Кубка свету (яны праводзяцца толькі другі год). У італьянскім Варэзе Ганна, раней вядомая пад дзявочым прозвішчам Карасёва, стала бронзавай прызёркай.

5. Анастасія Марачкоўская (спартовая гімнастыка) стала бронзавай прызёркай у апорным скачку на этапе Кубка свету ў Маскве. Даўно ўжо нашы гімнасткі не радалі п'едэстальнымі месцамі.

Камандамі месяца назовем на гэты раз зборныя па спартовай хадзе, якія выйгралі Кубкі Еўропы. Жаночае трыо (Рыта Турава, Алена Гінько, Сняжана Юрчанка), апырэ-дзіўшы грозных расіянак, дасягнула гэтага ўпершыню ў гісторыі. А мужчынскі квартэт (Іван Троцкі, Сяргей Чарноў, Андрэй Талашка і Мікалай Серадовіч) паўтарыў поспех канца дзевяностых гадоў. Абавязкова трэба адзначыць і катгорту весляроў — на першым этапе Кубка свету яны заваявалі 13 медалёў, 5 з якіх залатыя. Пра футбольную дружыну, якая пакорліва саступіла Балгарыі, і гаварыць не хочацца. Аднак, трэба — і пра гэта ў наступным нумары пасля паўторнага матча.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Беларускія выдаўцы на Міжнародным кніжным кірмашы ў Варшаве

З 17 па 20 мая 2007 года ў Варшаве праходзіў 52 Міжнародны Варшаўскі кніжны кірмаш, у якім прымалі ўдзел каля 700 прадстаўнікоў з 31 краіны. Рэспубліку Беларусь на кніжным кірмашы прадстаўляла дэлегацыя Міністэрства інфармацыі, якую ўзначальваў намеснік міністра інфармацыі Ігар Лапцёнак. У склад дэлегацыі таксама ўваходзілі кіраўнікі і прадстаўнікі шэрагу дзяржаўных і недзяржаўных выдавецтваў, ААТ „Белкніга”, Мінскай фабрыкі каляровага друку. Усяго на кніжным кірмашы было прадстаўлена 13 беларускіх выдавецтваў і каля 400 беларускіх кніжных выданняў.

Члены беларускай дэлегацыі прынялі ўдзел у спецыяльным вечары і афіцыйным адкрыцці 52 Міжнароднага Варшаўскага кніжнага кірмашу, прэзентацыі Нацыянальнай экспазіцыі Украіны, якая была ганаровым госцем кніжнага кірмашу.

18 мая адбылася ўрачыстая прэзентацыя Нацыянальнай кніжнай

экспазіцыі Рэспублікі Беларусь, у якой прынялі ўдзел і выступілі намеснік міністра інфармацыі Ігар Лапцёнак і пасол Беларусі ў Польшчы Павел Латушка. На прэзентацыі прысутнічалі таксама запрошаныя Пасольствам РБ шматлікія госці — кіраўнікі арганізацый і прадстаўнікі беларускай меншасці ў Польшчы, польскіх дзяржаўных і грамадскіх арганізацый, выдавецтваў і камерцыйных арганізацый, прадстаўнікі пасольстваў Расіі, Украіны, Інданезіі і іншых краін, супрацоўнікі Пасольства Беларусі ў Польшчы і Генконсульства Беларусі ў Беластоку. Упрыгожаннем прэзентацыі беларускай кніжнай экспазіцыі з'явілася выступленне вядомага ансамбля „Знічка” Агульнаадукацыйнага ліцэя з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, шматразовага лаўрэата агульнапольскага фестывалю „Беларуская песня”.

У час знаходжання ў Варшаве члены беларускай дэлегацыі прыня-

лі ўдзел у сустрэчах у Таварыстве „Польшча — Беларусь” і Цэнтры замежнага кніжнага гандлю „Ars Polona”, які з'яўляецца галоўным арганізатарам правядзення міжнародных кніжных кірмашоў у Варшаве. У час сустрэч, на якіх прысутнічалі таксама дырэктар Дзяржаўнага выдавецкага інстытута, старшыня Польскага фонду культуры Рафал Скомпскі, кіраўнікі асобных польскіх выдавецтваў, адбыліся перамовы членаў беларускай дэлегацыі з кіраўніцтвам вышэйназваных арганізацый і польскіх выдавецтваў аб магчымасцях арганізацыі сумесных выданняў, абмену і гандлю беларускай кніжнай прадукцыяй у Польшчы, правядзенні сумесных мерапрыемстваў па папулярызацыі і распаўсюджванню беларускай літаратуры ў Польшчы.

18 мая 2007 года ў Беларускай зале Пасольства адбылася сустрэча з удзелам беларускай дэлегацыі, кіраўнікоў арганізацый і прадстаўнікоў беларускай меншасці ў Польш-

чы, у час якой абмяркоўваліся таксама пытанні забеспячэння беларускіх грамадскіх арганізацый і навучальных устаноў з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Польшчы беларускамоўнай вучэбнай і мастацкай літаратурай. Намеснік міністра інфармацыі Ігар Лапцёнак уручыў ад імя беларускай дэлегацыі падборкі беларускай літаратуры дырэктару Агульнаадукацыйнага ліцэя з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы Яўгену Сачко і старшыні Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы Яну Сычэўскаму. З канцэртнай праграмай выступіў і быў вельмі цёпла прыняты прысутнымі ансамбль „Знічка”. Ад імя Пасольства кожнаму ўдзельніку ансамбля былі ўручаны падборкі беларускіх кніг.

Члены беларускай дэлегацыі таксама сустрэліся з кіраўніцтвам і азнаёміліся з экспазіцыяй Музея літаратуры імя Адама Міцкевіча ў Варшаве.

Прэс-служба Пасольства РБ

А барана на памяць асталася

У Еўрасаюзе апынуўся я не па сваёй волі. Нас, сялян, уцягнуў туды наступаючы час.

Сваю гаспадарку пераняў я ад пакойнага бацькі. Нямнога ён мне перадаў, бо і сам мала што ў гаспадарцы меў, хаця ён працавітым быў і аб усім дбаў па-гаспадарску, з галавою. Пачатак ягонага гаспадарання быў вельмі цяжкі і выпаў у складаны час, пачатак другой сусветнай вайны. Праўда, і дзяцінства яго невясёлае было. Ён і бежанства спазнаў. А сям'я была немалая. Дзед мой, Мірон, меў чатырох хлопцаў і дзве дзяўчыны. Сямейка налічвала восем чалавек. Неаднойчы ў хаце хлеба бракавала, не гаворачы аб тым, што да хлеба трэба. І бабуля замоладу памерла. Дзед другі раз ажаніўся. Толькі што цяжасці, недахопы ды бяду ў хаце найбольш пераносілі дзеці. Праўда, прыйшла ў хату мачаха, але ўсё роўна, гэта не тое, што родная маці. Не тая ласка, не тыя словы, не такое каханне, якім родная маці сваіх дзетак дорыць. Дзеткі з укуса на свайго бацьку спаглядзілі, што ён больш мачаху любіць, чым іх. Такая сітуацыя трывала пакуль дзеці з сям'і разляцеліся. Хлопцы пажаніліся, адна дачка замуж выйшла, а другая старою паннаю засталася, хаця прыгожай была і пасаг мела. А тады пасагам быў капец бульбы. Аднак, казалі, вельмі жаніхоў перабірала, і не выбрала, хаця было трыццаць сватаў. Дажываць прыйшлося ёй пры маім бацьку, а потым пры мне. І то не мала год пражыла, тры гады забракла да сотні.

Бацька ажаніўся з дзяўчынай са сваёй вёскі, якая неўзабаве стала маёй маці. Здавалася мне ўсё жыццё, што лепшай, даражэйшай, прыгажэйшай у свеце маці ў нікога не было і не будзе. Толькі што гэтае ўсё мы заўважаем тады, калі бацькоў у жывых не стане.

У канцы і бацька пайшоў на сваё. Пакінуў ён калгасную сям'ю, а сваім тады былі агарод і прымітыўная хацінка, якую бацька зляпіў сваёй працай. З часам пачаў ён збірацца прыгажэйшую хату пабудоваць. Вельмі гэта цяжка было. Аднак бацька на сваім паставіў і збудоваў

Наш карэспандэнт са сваёй бараной

драўляны, прыгожы домік. І клуньку склеціў. Кулікі, каб яе пакрыць, пры месяцы вязаў. Такую меў ахвоту, каб прыдбаць сваю гаспадарку і быць на сваім. Доўга аднак гэтае не трывала. Бацьку забралі ў Каргуз-Бярозу на часовы збор. Хаця яму не належала, таму што адных у сям'і гаспадароў не забіралі. Людзі добрыя з вёскі дапамагалі. І даўней свінства было, і ў лапу бралі.

Неўзабаве пачалася вайна. Бацька ў Каргуз-Бярозе, а мы з маткай у хаце. Калі разбамбілі будаваны бацькам аэрадром, усім казалі ўцякаць. І, дзякуй Богу, бацька астаўся жывы і дахаты вярнуўся. А быў як і ўсе ў вайскавай форме. Ад Белавежы ішоў пушчаю, бо шашою на ўсход перлі нямецкія полчышчы. У новай хаце доўга мы не пажылі. Падчас фронту наша хата згарэла. Дапамагалі гэтаму нямецкія карнікі, калі вёску палілі. І больш за дзiesiąт аднавяскоўцаў расстралялі.

І зноў мы асталіся без сваёй роднай хаты. Прынялі нас суседзі. Адно, слава Богу, што ўсе былі жывыя. Калі вайна закончылася, у гайнаўскім тартаку пачалі прадаваць матэрыял для пабудовы драўляных дамоў. І што дзіўнае, за нямецкія маркі і за сала. Зноў бацька пачаў круціцца, каб пабудоваць сваю хату. Вельмі цяжка было, аднак сваё зрабіў. Адно добрае было, бацька сам

будаваў, бо сталаю быў. І так неўзабаве на нашым панадворку зноў паявілася хатка. Невялічкая, з двума ваконцамі і адным пакойчыкам, аднак свая. Якая ж радасць была! Яна і дагэтуль стаіць, толькі пераробленая на майстэрню. Мой бацька ўсё жыццё будаваўся. Дакуль даваў рады і людзям будаваў, і то ўсе будынкі.

Пры народнай уладзе багацейшыя пачалі будаваць цагляныя дамы. І бацька задумаў не паддавацца і сабе выставіць прыгожую хату. Узяў ён пазыку і пачаў старацца аб будматэрыял. Што мы тады перажылі. Найменшую рэч купіць трэба было мець дазвол з гміны. А дазвол атрымаеш, калі маеш знаёмства, поўную кішэнь грошай, або сваяка, які мае знаёмага працаўніка ў гміне. А найлепш было запісацца ў партыю. Аднак абышлося без гэтага. З вялікімі цяжасцямі быцька яшчэ ў сваім жыцці адну хату паставіў, цагляную. З-за будаўніцтва не мог ён спакойна пажыць і разжыцца як след. Калі пастарэў і сілы яго апусцілі, прыйшлося яму гаспадарку мне перадаць, каб рэнту атрымаць. Перадаў ён мне хату, сельскагаспадарчы будынкі, каня, карову, плуг і жалезную барану.

І вось з такім багаццем далей я сам пачаў гаспадарыць і на дзяржаўнай працы трымацца. А на дзяр-

жаўную працу даязджаў я пакуль чыгунку не закрылі. З часам супольна з жонкай мы купілі трактар і амаль усе сельскагаспадарчыя машыны. Абзаваліся каровамі, пачалі свіней гадаваць. Гэта ж быў такі час, што на ўсё збыт быў. Абы толькі сілы хапіла, каб больш з поля сабраць. Што толькі выгадуеш, усё забяруць. Людзі за той перыяд разжыліся. Мы ўсе свае сілы ўкладалі ў гаспадарку.

Не найгорш нам жылося. Толькі што добрае нядоўга трывае. Спачатку прыхварэла жонка, а потым і я сам захварэў. Сын у Беласток вучыцца пайшоў, а неўзабаве заявіў, што на гаспадарку не вернецца. Відаць, лепш яму ў горадзе, чым на вёсцы. І хату мы яму ў Беластоку купілі, бо хто свайму дзіцяці замест хлеба камень падасць. Неўзабаве сваю гаспадарку на сына мы перапісалі і самі атрымалі пенсію. На хлеб хапае. І так памаленьку жывём, не наракаем.

Калі Еўрасаюз нас пад свае крылы прыгарнуў, усё на вёсцы змянілася. Заняпалыя гаспадаркі яшчэ больш падаюць і ў канцы прыйдзе на іх крышка. Лепшыя гаспадаркі развіваюцца. Толькі гэта коштам банкаў і ніхто не думае як далей будзе. А ў банках нічога не прападзе, з працэнтам трэба аддаць. Цяпер аборы будуць, кароў купляюць, новую сельскагаспадарчую тэхніку набываюць. Жывецца лепш, чым пры камунізме мела быць.

А што будзе далей? Ніхто аб гэтым не думае. Адзін толькі Усявышні ведае. А на Яго цяпер мала хто спадзяецца. А ты, мужык, працуй, сіл не шкаду і пазыку сплывай.

А на памяць ад нашага гаспадарання жалезная барана нам асталася, якую ад свайго бацькі ў спадчыну я атрымаў. А перадаць яе няма каму. Яна ўжо ў гаспадарцы малапрыдатная. Іншыя машыны сын ужо распрадаў, каб пад плотам у пустазеллі не валяліся. Маёй баране і ў крапіве месца хопіць. Горш з новай тэхнікай, калі стане непатрэбнай. Усім цяперашнім земляробам жадаю, каб да гэтага не дайшло і каб іх машыны ў крапіве не валяліся.

Грыша МАРОЗ

Добрае можна пахваліць

Заўсёды з цікавасцю чытаю фельетоны Васіля Сакоўскага, бо ў іх аўтар цікава і праўдзіва прадстаўляе наш грэшны колішні і цяперашні свет. У артыкуле „Успаміны, параўнанні” („Ніва” н-р 18) аўтар краінае жыццё пры камуне, што тады ўлада і людзі не спалі, было тады многа зроблена. Я поўнаасцю згаджаюся з высновамі сп. Сакоўскага: было зроблена тады тое, пра што сённяшня ўлада можа толькі падумаць, памарыць, пазаздросціць.

Ад сябе прывяду адзін прыклад

гуманнасці камуны. У Дубічах-Царкоўных і ў іншых вёсках былі маладыя неадукаваныя інвалідкі. У сям'ях не былі яны патрэбныя, але кожная з іх, дзякуючы падтрымцы мясцовай улады, атрымала працу ў швальні Кааператыва інвалідаў у Гайнаўцы. Не былі гэта выдатныя краўчыні, але працавалі яны там аж да самай пенсіі і за той час кожная з іх атрымала належную кватэру ў блоку і па сённяшні дзень яны там шчасліва жывуць. Калі б ім давялося пачынаць дарослае жыц-

цё сёння, былі б яны нікому непатрэбнымі жабрачкамі. Сёння ад зямляці, што махае мятлой па вуліцы, патрабуюць сярэдняй адукацыі і, хіба таксама, жулік і злодзей павінен мець атэстат сталасці ці нават дыплом вышэйшай установы.

Не скажу, што пры камуне ўжо галужкі з неба падалі проста ў рот, было нямала і дранных паводзін розных чыноўнікаў, асабліва ніжэйшага рангу. Бо хаця навука была дарэмная і кожнаму даступная, і была праца, аднак з работай было па-

рознаму і калі хто начальніку не падаваўся, дык той мог лёгка яго турнуць з работы і ніякія скаргі не памагалі, нават у партыю; ведаю пра такія выпадкі. Некаторыя з такіх начальнікаў, хаця ўжо на пенсіі, дык надалей вельмі важныя ў гаспадарчым сектары і не страшная ім нават люстрацыя; ведаю аднаго такога, які пры камуне шмат крыўды прычыніў людзям і сёння ён надалей важны. Той хаўрус прайдзісвэтаў, што правіў пры камуне, вывернуў кажухі навыварат і далей правіць. Які ж ад гэтага можа быць лад у нашым грамадстве?

Мікалай ПАНФІЛЮК

Ніва
ТЫДНІК БЕЛАРУСА У ПОЛШЧЫ

PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Выдавец: Праграмавая рада тыдніска „Ніва”.
Старшыня: Яўген Вапа.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofska 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: <http://niva.iig.pl/>

E-mail: redakcja@niva.iig.pl

*Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.*

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.

Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.

Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлоўскі.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор і карэктур: Яўгенія Палоцкая.

Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Прэnumerata: 1. Termin wplat na prenumeratę na III kwartał 2007 r. upływa 5 czerwca 2007 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch”

na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na III kwartał 2007 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 6812401053111000004430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,55 zł, a kwartalnie — 46,15 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą: kraje europejskie — 5,00 (kwart. — 65,00), kraje pozaeuropejskie — 5,20 (kwart. — 67,60). Pocztą priorytetową: kraje europejskie — 6,00 (kwart. 78,00), Ameryka Płn., Afryka — 6,70 (kwart. — 87,10), Ameryka Połudn. i Środk., Azja — 7,80 (kwart. — 101,40), Australia — 10,00 (kwart. — 130,00). Wpłaty: Rada Programowa Tygodnika „Nіwa”, BPН PBK SA O/Białystok 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Nakład: 1 503 egz.

Суседскія былі ФІЛАСОФСКІ ДАСВЕД

Што такое рамонт не ведаюць толькі тыя людзі, якія нарадзіліся або пад шчаслівай зоркай, або ў вігваме. Рамонт памяшкання гэта пакуты, злосьць, слёзы і ўсе негатыўныя эмоцыі разам, бо нікуды не ўцячэш ад віду вашага любімага пакоя, які на нейкі час стаў падобны на зямлю ў другі дзень пасля Апакаліпсісу. Лепш гэты час, пакуль ідуць рамонтныя работы, прабыць у доме вар'ятаў з псіхічна хворымі пацыентамі, называючы сябе Уінстанам Чэрчылем, чым штодзённа хапацца за галаву ад жаху, што з кожнай гадзінай ваша будыніна становіцца горшай, чым да рамонтна.

Дакладна з такімі праблемамі сутыкнуўся Сямён Тарасаў, дырэктар музея, калі выбіў бюджэтныя сродкі на рамонт адной з выставачных зал. Напачатку, калі працоўныя пачалі лётаць у краму, Тарасаў і не падазраваў, што яны носяцца не па ежу. Пасля, як прадстаўнік маленькай праслойкі савецкай інтэлігенцыі навучыўся адрозніваць пачуццё голаду чалавека працы ад галаўнога болю пасля ўчарашняга перапою, то пачаў націскаць на працоўнае сумленне і пачуццё абавязку пралетарскага класа. Пагражаў ён усёй брыгадзе скаргамі, адказнасцю за парушэнне дамоваў і дысцыпліны, а ў канцы пахлохаў нават мардабоём, страшным судом і пеклам. Толькі і гэта не прынесла плёну. Праца стала.

Тарасаў прыйшоў у стан адчаю і ўжо думаў, што ніколі не зможа знайсці тыя нітачкі, якія паўплываюць на сумленнасць будаўнічай брыгады. Але паратунак прыйшоў нечакана, як выйгрыш у латарэю. Да Тарасава зайшоў знаёмы міліцыянт. Будаўнікі вырашылі, што дырэктар выклікаў гэтага хлопца ў фуражцы па іх чыстыя, як бутэлька гарэлкі, душы і, нечакана нават для сябе, за адну змену адрамантавалі месячную норму. Пасля гэтага Тарасаў больш не капаўся ў псіхалогіі пралетарыяту, толькі адразу, калі што не па-ягонаму, пагражаў выклікаць міліцыю. І цяпер з ім лічыліся, будавалі і рамантавалі ў адпаведнасці з графікам, на рабоце піць без дазволу баяліся, а калі што, пыталіся і стараліся не злоўжываць аказаным даверам.

— Сямён Георгіевіч, — падышоў неяк да Тарасава брыгадзір. — Тут такая справа, гэта. Юбілей нашай брыгады, разумееш. Трэба было б адзначыць. Толькі ты не думай чаго, а то. Мы акуратна, не нап'ёмся да свінячага піску, з графікам работ укладзёмся, а заўтра будзем усе да аднаго на працы. Даю слова.

— А чаго вартае тваё слова, — задумліва кажа музейшчык. — Вось,

бачу, Івана Асіповіча сёння на працы няма, а ты яго так і не звольніў за прагул.

— Ну, дык невядома ж чаму няма, гэта, — не здаецца брыгадзір, — можа ён памёр. Каб ён згарэў. Тады Ванька як бы і невінаваты, знаеш. Няма за што звальняць, гада гэнага. Ну, а калі Ванька жывы, то заўтра звольню, брыдоціну. Усю брыгаду бяру ў сведкі.

Тарасаў падумаў яшчэ пару хвілін і пагадзіўся. А будаўнікі ўселіся на газон ля музейнай сцяны і пачалі раскладаць закуску. І тут, ледзьве перасоўваючы ногі і слаба спраўляючыся з каардынацыяй рухаў, у двор заваліўся п'янюткі Іван Асіповіч.

— Ваня, ты гэта, давай валі дахаты, — раецца яму астатнія. — А то брыгадзір цябе звольніць.

— Мяне Пятровіч звольніць!? — скрыгануў зубамі Асіповіч. — Ды ніколі! Дзе ён? Пайду разбяруся.

І павалокся на другі паверх будоўлі шукаць брыгадзіра. А там, пераблытаўшы акно з дзвярамі, з вышыні лягнуўся аб асфальт. Плюхнуўся як мяшок з гноём. Нават не войкнуў. Ляжыць у лужыне крыві і не шавеліцца. А ў работнікаў недапітыя шклянкі застылі ля вуснаў ад такога відовішча.

— Ну што, кранты Ваньку, — кажа нехта з будаўнікоў. — Адстраляўся.

— А мо ён жывы яшчэ, — прыля-

цеў запыханы і напалоханы дырэктар музея. — Але ж не! Вунь і мазгі вылезлі. Трэба выклікаць міліцыю.

— Ты што! — разявіўся на яго брыгадзір. — Якую міліцыю! Яны ж нас усіх забяруць і дапіць не дадуць, гады.

— А што рабіць? — збянтэжыўся Тарасаў. У яго ад перапалоху, як ва ўсіх разумных, мазгі пачалі працаваць з перабоямі. — Можа хоць хуткую выклічам?

— Хуткую можна, — буркнуў брыгадзір, у якога мазгі заўсёды працавалі аднолькава.

Пасля таго як дактары павезлі Асіповіча ў шпіталь, Тарасаў сумна пасунуўся дахаты. Праз цемру ночы да яго даносіліся вясёлыя песні ўжо добра п'яных будаўнікоў, але яму было не да іх. Так перажываў ён ад таго трагічнага здарэння, што і назаўтра ні пра што не мог думаць. З такога гіпнатычнага стану яго вывеў манатонны бас брыгадзіра.

— Сямён Георгіевіч, што рабіць з Асіповічам, каб ён здох. Звальняць яго ці не? Калі па закону, то звольніць мы яго не маем права, бо ён учора ў шпіталь трапіў і зараз мае на руках усе дакументы, якія апраўдваюць яго за прагул.

— А ён што, жывы?! — падняў здзіўленыя вочы Тарасаў. — Ён не забіўся?!

— Смяецца ці што, — брыгадзір плюнуў на зямлю. — Што з ім зробіцца? Вы, граматыныя людзі, ні халеры ў жыцці не разумеете, туды вас растуды. Каб ён быў цвярозы, то забіўся б. Факт. Але ж ён быў п'яны! Дык чаго ж ён заб'ецца? Дзе гэта вы бачылі, каб п'яны сам забіўся? Сёння са шпітала, брыда, уцёк. Пахмяліцца хоча.

— І сапраўды дзіўна, — вылушў вочы дырэктар.

— А чаму вы думаеце мы п'ём? — развёў рукі брыгадзір. — Каб не забіцца. Ну і яшчэ каб выжыць у гэтым паскудным свеце. Але вы зараз не зразумеете пра што я гавару, курыныя вашы мазгі. Для гэтага трэба з намі пажыць і папіць, каб яго ў аглоблі.

— Ну то піце, колькі вам улезе, — здаўся Тарасаў, радасна выпершы пот з ілба. — Толькі не забівайцеся. І нікога не звальняй.

І тут будаўнікі такі загул заладзілі, што за здадзеныя пустыя бутэлькі пасля яшчэ тыдзень пілі. Нават сам дырэктар музея чарку з імі пацягнуў. Пасля, казалі, што як куды высока лез, то заўсёды выпіваў, каб не забіцца. Пасля піў, каб выжыць. А пасля, раскавалі, як на пенсію пайшоў, то яго з тым брыгадзірам часта бачылі ў абдымках ды з песнямі. Усё нешта пра жыццё гаварылі. Філасофствавалі.

Віктар САЗОНАЎ

10.06 — 16.06

Баран (22.03. — 20.04.) Будзеш ваяўніча настроены і можаш выпадкова выклікаць сусветную сварку, з чаго могуць быць непрыемнасці для цябе (асабліва 11-15.06.) Можаш не заўважыць, калі страціш галаву для кагосьці. На працы можаш пайсці высока, ды зайздроснікаў хоць адбаўляй.

Бык (21.04. — 21.05.) Паправа адносін з хатнімі, з бацькамі. Затое найлепш на працы — не раалічвай на павышэнне, пахвалы, бо і не будзе за што. Калі што схочаш працаць, здзелка будзе ўдалай. Хочаш мець больш — давай штосьці ад сябе.

Блізняты (22.05. — 22.06.) Знакамітыя дні 10-14.06. Справішся з ключавымі справамі, дагаворышся, будзеш гібкі ды і паслядоўны. Пад канец тыдня пачнеш распускацца, траціць пільнасць — зважай на памылкі.

Рак (23.06. — 23.07.) Пільнайся чысла 16.06. — чакаюць цябе неспадзёўкі і непрадбачаныя сітуацыі, якія могуць змяніць плынь жыцця. Ды кожны клопат кампенсуе невялічкі поспех.

Леў (24.07. — 23.08.) Да 11.06. старайся не трапіць у крайнія эмоцыі. З 10 да 15.06. будзеш адважны, рашучы, разумны і ўсё абдумаеш наперад. Крыху непаладкаў у пастаянных парах у Львове з 12-16.08. Над амбіцыямі хай не бярэ верху лянота!

Дзева (24.08. — 23.09.) Паўднёвы вузел Месяца ў секстылі з Меркурыем: дагоніць цябе былое; развагі, спробы апраўдання. Не пачынай новых дзеянняў — могуць спыніцца ў мёртвым пункце. Займіся тым, што патрабуе засяроджання і поўнага аддання. Найлепш возьмі пару дзён чыстага адпачынку.

Шалі (24.09. — 23.10.) Задзівіш усіх сваёй задзірлівасцю, бадзёрасцю і непаслухмянасцю, асабліва ў першыя дні тыдня. Будзеш нарта патрабавальны ў адносінах да іншых. Можаш разлічваць на падтрымку старэйшых, вопытных, імпануючых табе асоб. Не бойся сонца!

Скарпіён (24.10. — 22.11.) Твой партнёр можа наракаць, што яго занябдоўваеш. Адайдзеся разам прыемнасцям, усё паправіцца (можаш нарабіць глупстваў 10-11.06., якія цяжка будзе адварнуць). 15.06. могуць ахапіць цябе неспакой, чорныя думкі і ірацыянальнае пачуццё пагрозы; у гэты час пазбягай візітаў у лекара.

Стралец (23.11. — 22.12.) У пачуццёвым жыцці і ідылія, і землятрусы. Папраў настрой любой асобе, запарсі яе ў нейкую экзатычную экскурсію. Ды ў разгары прыемнасцей варта паправіць стан банкаўскага рахунку (будуць магчымасці)!

Казярог (23.12. — 20.01.) Да 13.06. чакаюць цябе прафесійныя дасягненні і ўзнагарода за цярылівасць. 10-14.06. знакаміты час на інвестыцыі або падпісанне дамовы з пенсійным фондам. Хоць будзе цябе цягнуць да людзей, сапраўднае шчасце знойдзеш у медытацыі і ў самоце.

Вадалей (21.01. — 19.02.) Маладзік Месяца можа прынесці новае каханне. У сужонствах — росквіт ідыліі. У перасвараных парах крызісныя дні да 11.06.; пагражае гэта нават расстаннем! На працы цудоўная атмасфера і поспехі. Кіруе табою ўнутраны радар; ды будзь асярочны з людзьмі з магнітнай індывідуальнасцю.

Рыбы (20.02. — 21.03.) Скрупулёзна запісвай свае сны — некаторыя будуць прарочымі! Аграмадная ўражлівасць і інтуіцыя выведуць цябе нават з найбольш складанай сітуацыі. Вельмі ўдала ў пачуццях. Ды пільнай кашалка, бо можаш распусціць усё што маеш!

Агата АРЛЯНСКАЯ

Адгаданка

1. султан, слухач расказаў Шэхе-рэзады, 2. установа для выдачы грашовай пазыкі пад заклад маёмасці, 3. асоба, якая ўваходзіць у склад нейкай групы, састаўная частка нейкай цэласці, 4. шпырма ў кіно або частка тэлевізара, 5. паўсон, 6. царкоўны абраз, 7. як ваўка ні кармі, яго туды цягне, 8. цар Мікен, які камандаваў грэчаскім войскам пад Трояй, 9. прыступ болю ў адной палавіне галавы, 10. вышэйшы саноўнік у некаторых краінах Блізкага Усходу, 11. Франц, аўстрыйскі кампазітар (1797-1828).

Адгаданыя словы запісаць у вызначаны дарожкі, пачынаючы ад поля з лічбай. У светлых палях атрымаецца рашэнне. (ш)

								1		
			2	3				4		
5				6		7				
							8	9		
			10	11						

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграныя кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 18 нумара Алі, Бары, дзюна, зад, зяць, іней, мякаць, ніз, павець, рыба, цуд,

цюль, чума, Юта, яўка.

Рашэнне: Ты бацька ідзі араць, цябе валы знаюць, а я пайду ў карчму, мяне людзі знаюць.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Галене Тапалянскай з Трасцянікі і Аляксандру Дабчынскаму з Беластока.